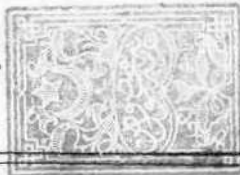

ΣΑΒΒΑΤΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ.

ΤΕΥΧΟΣ Α'. Ἀριθ. 41.

Σάββατον 16/28 Σεπτεμβρίου 1878.

Τιμὴ 3 χαρτόγραφα.

Κωνσταντινούπολις, 15/27 Σεπτεμβρίου.

ΤΟ ΒΑΛΚΑΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ.

Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις διεβίβασε πρὸς τὰς ὑπογραφάσας τὴν βερολίνειον συνθήκην δυνάμεις, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 26/7 Σεπτεμβρίου, ἑγκύκλιον, δι' ἧς αἰτεῖται τὴν παρά τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ μεσολάβησιν αὐτῶν εἰς ἐκτέλεσιν τῶν περὶ Ἑλλάδος ἀποφάσεων τοῦ βερολίνειου συνεδρίου.

Τὸ διπλωματικὸν τοῦτο ἔγγραφο, μετ' ἀξιοπαύτου συντεταγμένον μετριοπαθείας, ἔχει ὡς ἔπεται.

Πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρέσβεις τοῦ βασιλέως.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 26/7 Σεπτεμβρίου 1878.

Συνεπίειξ τῆς ἀποφάσεως τοῦ βερολίνειου συνεδρίου, ἣτις, ἀναγραφείσα ἐν τῷ ΠΓ' πρωτοκόλῳ τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ, μνημονεύεται ἐν τῷ ἄρθρῳ 24 τῆς συνθήκης, ἡ δὲ βασιλικὴ κυβέρνησις ἀπηύθυνε, τῇ 5/17 λήξαντος ἰουλίου, διακοίνωσιν πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, δι' ἧς πικρῶς αὐτὴν νὰ διορίσῃ ἐπιτρόπος ἕνα, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ὑπὸ τῆς βασιλικῆς κυβερνήσεως διορισθησομένων, γέννηται ἐκτέλεσις τῆς προειρημένης ἀποφάσεως τοῦ βερολίνειου συνεδρίου.

Τὸ διάβημα τοῦτο ὑπηγόρευεν ἡ σκέψις, ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ συνεδρίου δὲν ἠδύνατο νὰ φιλονεικηθῇ κατ' ἀρχὴν ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης.

Ἀληθῶς, ὑπογράφουσα τὴν βερολίνειον συνθήκην, ἡ Πύλη ἀνεγνώρισε ρητῶς τὴν ἐν τῷ 24 αὐτῆς ἄρθρῳ ἀναγεγραμμένην ἀρχὴν τῆς τοπικῆς παραχωρήσεως, διέλυσε δὲ οὕτω διὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτῆς πᾶσαν ἐν τῷ συνεδρίῳ

γενομένην ὑπὸ τῶν πληρεξουσίων αὐτῆς ἐπιφύλαξιν ὡς πρὸς τὸ ΠΓ' πρωτόκολον.

Εἰς ὅμως καὶ ἡμῖς μὴν παρῆλθεν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς προειρημένης διακοινώσεως καὶ καθ' ἅπαν τούτο τὸ χρονικὸν διάστημα οὐδεμίαν ἐδόθη παρά τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἀπάντησις εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως.

Μὴ δυναμένη ἡ κυβέρνησις τοῦ βασιλέως νὰ ἐρμηνεύσῃ ὡς ἄρνησιν τὴν μακρὰν ταύτην σιωπὴν τῆς Πύλης, ἠναγκάζετο νὰ βλέπῃ παρερχόμενον τὸν χρόνον, χωρὶς τινος ἐπὶ τὰ πρόσω βήματος πρὸς λύσιν ὑποθέσεως σπουδαιοτάτης, μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐν Βερολίῳ συνεδρίου.

Ἡ τοιαύτη τῶν πραγμάτων κατάστασις ἐπεβάρυνε τὴν βασιλικὴν κυβέρνησιν δι' εὐθύνης, καὶ δὲν ἦτο αὐτῇ ἐπιτετραμμένον νὰ παραγνωρίσῃ οὔτε τὴν σπουδαιότητα, οὔτε τὰς συνεπίειξ. Ἐπεθύμει δὲ καὶ ἄλλως ἡ κυβέρνησις τοῦ βασιλέως νὰ μὴ ὑποληφθῇ ὡς αὐθαίρετος ἢ γινομένη παρ' αὐτῆς ἐρμηνεία τῆς σιωπῆς τῆς Πύλης.

Τούτων ἕνεκα, καὶ ἵνα παράσχη εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ Σουλτάνου τὴν εὐκαιρίαν νὰ δηλώσῃ τὰς περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου διαθέσεις αὐτῆς, ἡ βασιλικὴ κυβέρνησις ἀνεκοίνωσε τὴν παρελθούσαν δευτέραν 21/2 Σεπτεμβρίου εἰς τὸν μέγαν βεζίρην, διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτοῦ τοῦ βασιλέως, τηλεγράφημα, δι' οὗ ὁ κ. Κουντουριώτης παρηγγέλλετο νὰ ζητήσῃ παρά τοῦ μεγάλου βεζίρου, ὅπως μέχρι τῆς παρασκευῆς 25/6 Σεπτεμβρίου δοθῇ κατηγορικὴ ἀπάντησις εἰς τὴν διακοίνωσιν τῆς 5/17 παρελθόντος ἰουλίου.

Ὁ κ. Κουντουριώτης παρηγγέλλετο ἐπίσης νὰ δηλώσῃ εἰς τὸν Σαφφὲτ πασσαῖν ὅτι ἡ βασιλικὴ κυβέρνησις, ἀναγκαζομένη νὰ ἐρμηνεύσῃ ὡς ἄρνησιν τὴν σιωπὴν τῆς Πύλης, ἤθελεν εὐρεθῆ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προσφύγῃ εἰς τὰς με-

γάλας δυνάμεις, εἰς ἃς τὸ ἄρθρον 24 τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου παρῆγε τὸ δικαίωμα τῆς μεσολαβήσεως, ὅπως παρακαλέσῃ αὐτὰς νὰ ἀσκήσωσι τὸ δικαίωμα τοῦτο, καθ' ἣν περίπτωσησιν ἡ Ὑψ. Πύλη μετὰ τὸ τελευταῖον ἡμῶν διάβημα, δὲν ἤθελεν ἀπαντήσαι κατηγορικῶς καὶ καταφατικῶς εἰς τὴν προκειμένην διακοίνωσιν.

Εἰς τὰς παραστάσεις τοῦ κ. Κουντουριώτου ὁ μέγας βεζίρης ἀπήντησεν ὅτι θέλει συμβουλευθῆ τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ καὶ λάβει τὰς διαταγὰς τοῦ Σουλτάνου, ὅπως δώσῃ τὴν ζητούμενην ἀπάντησιν. Εἶπε δὲ ἀληθῶς χθὲς εἰς τὸν κ. Κουντουριώτην, ὅτι παρήγγειλεν εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις πρεσβευτὴν τῆς Τουρκίας νὰ γνωστοποιήσῃ ἡμῖν τὴν ἀπάντησιν τῆς Ὑ. Πύλης, καὶ ὅτι ἐν τῇ ἐπι τούτῳ γραφείῳ πρὸς τὸν Φωτιάδην βέην ἐπιστολῆς, ἢ ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως ἐδήλου ὅτι δὲν ἠδύνατο ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως, πρὶν ἢ ἐλάβεθε παρὰ τῶν δυνάμεων ἀπάντησιν εἰς τὸ ὑπόμνημα, ὃ περὶ μικροῦ εἶχεν ἀποστείλει πρὸς αὐτὰς.

Ἡ ἀπάντησις αὕτη εἶναι ἀπλῶς διακρουστική. Σκοπεῖ δὲ νὰ ἀποκρούσῃ πᾶσαν συνεννόησιν μετὰ τῶν δύο κυβερνήσεων πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ συνεδρίου, καὶ νὰ περιαγάγῃ τὴν ἐλληνικὴν κυβερνήσιν εἰς ἐλαττωματικὸν κύκλον ἀδιεξίτητων δυσχερειῶν.

Ἀπέναντι τοῦ ἔθους τούτου τῆς Ὑψ. Πύλης, προσπαθοῦσας νὰ ὑπεκφύγῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου, ἢ βασιλικῆς κυβερνήσεως φρονεῖ ὅτι ἐπίστη ἢ στιγμῇ, ὅπως ἀποταθῆ πρὸς τὰς δυνάμεις καὶ παρακαλέσῃ αὐτὰς νὰ ἐξασκήσωσι τὸ τῆς μεσολαβήσεως δικαίωμα, ὃπερ ἀπένευθεν αὐταῖς τὸ ἄρθρον 24 τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου. Αἱ μέχρι τοῦδε γενομέναι προσπάθειαι πρὸς ἐπίτευξιν συνεννοήσεώς τινος μετὰ τῆς Ὑψ. Πύλης ἐπεισαν ἡμᾶς ὅτι ἂνευ τῆς μεσολαβήσεως τῶν μεγάλων δυνάμεων οὐδ' ἀρχὴ τις καὶ ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου ἤθελεν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ. Ἡ βασιλικὴ κυβερνήσις, οὐδέμιαν ἐπίσημον λαβοῦσα γνώσιν τοῦ περιεχομένου τοῦ παρὰ τῆς Ὑψ. Πύλης ἀπευθυνθέντος πρὸς τὰς δυνάμεις ὑπομνήματος, δὲν δύναται νὰ γνωρίζῃ ἂν ἡ ὀθωμανικὴ κυβερνήσις δικαιούται νὰ προσδοκᾷ ἀπάντησιν τινὰ τῶν δυνάμεων εἰς αὐτό.

Δὲν ἐπιτρέπεται δ' ἐπίσης εἰς τὴν κυβερνήσιν τοῦ βασιλέως νὰ μὲνη ἐν ἀπραξίᾳ ἀναμένουσα νὰ ἐπέλθῃ τὸ γεγονός, εἰς οὗ ὁ Σαρφέτ

πασσᾶς ἐννοεῖ νὰ ἐξαρτήσῃ τὴν ἀπάντησιν ἣν ἐζητήσαμεν παρ' αὐτοῦ.

Καὶ, καθ' ἣν ὁμοῦς ἐπι περιπτώσιν ἡ Πύλη δικαιούται νὰ λάβῃ ἀπάντησιν τινὰ παρὰ τῶν δυνάμεων, ἢ περὶ μεσολαβήσεως αἰτήσεως ἡμῶν οὐδὲν εἰς αὐτὴν δύναται νὰ παρεμβάλῃ πρόσκομμα, ἢ βασιλικὴ κυβερνήσις δὲν διστάζει ν' ἀποτείνῃ εἰς τὰς μεγάλας δυνάμεις τὴν παροῦσαν περὶ μεσολαβήσεως αἴτησιν. Παραγγέλλεσθε ἐπομένως νὰ ζητήσητε συνέντευξιν παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς . . . καὶ νὰ παρακαλέσητε τὴν κυβερνήσιν, παρ' ἣ διατελεῖτε διαπεπιστευμένος, ν' ἀσκήσῃ τὸ τῆς μεσολαβήσεως δικαίωμα ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 24 τῆς βερολινεῖου συνθήκης μνημονευομένων δυνάμεων.

Θέλετε εὐκρεστηθῆ ν' ἀναγνώσητε τὴν παροῦσαν καὶ ν' ἀφήγητε αὐτῆς ἀντίγραφον εἰς τὴν Α. ἐξουχίτητα τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν. . .

(Ὑπογ.) **ΘΕΟΔΩΡΟΣ Η. ΔΗΛΑΓΙΑΝΝΗΣ.**

Ἡ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ.

ΑΝΑΤΟΛΙΗ, ΑΡΜΕΝΙΑ, ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ.

Οἱ ἄνθρωποι σπανίως ηὐτύχησαν νὰ παραστῶσιν μάρτυρες αὐτοσυνείδητοι εἰς τὰς μεγάλας ἱστορικές μεταβολάς.

Ἐκτὸς τῶν κατακτητῶν ἢ τῶν κατακτηθέντων λαῶν, τῶν θρασύντων ἢ παθόντων, οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνωσι τὴν σημασίαν τῶν γεγονότων, εἰμὴ ὅτε ταῦτα εἶχον ἤδη καταλάβει θεοὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, οὐδ' ὁμοίως ὄντες εἰς θεοὶς νὰ σκερθῶσιν ὅτι ὄφειλον νὰ βλέπωσι τὴν ἱστορίαν ταύτην μορφομένην καὶ παρασκευαζομένην ὑπὸ τὰ ὄμματα αὐτῶν, τοῦ κόσμου ὄντος λίαν μεγάλου, τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ πολὺ διεσκορπισμένων, τοῦ συνόλου τῶν πραγμάτων ἄγαν ἀμειγλώδους.

Σήμερον δὲν συμβαίνει πλέον τὸ αὐτό, εἰάν δὲ αἱ ἀλληλοδιὰδοχοι πλημμυρῆαι τῆς Ἀσίας ἐπὶ τῆς Εὐρώπης κατέπληξαν τοὺς προγόνους ἡμῶν ὡς καταστροφῆ, ὡν ἠδύνατο νὰ ἐνοηθῶσι τὰ αἶτια, ἡμεῖς ηὐτύχησαμεν νὰ παραστῶμεν ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων εἰς ἀντίστροφον κίνησιν, ἴσως οὐχ ἤττον μείζονα, εἰς τὴν ἀνίαν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κύματος, εἰς τὴν ἀμώπειδαν τῆς Λύσεως ἐπὶ τὴν Ἀσίαν. Οὐ πρὸ πολλοῦ ἔτι, τὸ ζήτημα ἔμενεν ἀόριστον· οἱ τελευταῖοι ἐπελθόντες ἐκ τῶν Ἀσιανῶν, ἐστρατοπεδεύμενοι ἐν μέσῳ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου ὡς στοιχεῖον οὕπως

ἀραιοιωθὲν, ἐξηκολούθησαν νὰ ταράττωσι τὸν ὀργανισμόν τῆς Εὐρώπης· ἀλλὰ τότε τότε ἐπιτρέπετο νὰ διασκοπῶσι τίνι τρόπῳ τὸ ξένον τοῦτο στοιχεῖον θὰ ἐξολοθρευέτο ἢ θὰ συνεχωνεύετο. Σήμερον τὸ ζήτημα καθορίζεται· τὸ στοιχεῖον τοῦτο πιθανῶς δὲν θὰ ἐξολοθρευθῆ οὐδὲ θὰ συνεχωνεύθῃ· θὰ ἀπομονωθῆ ἀπὸ τῆς Ἀσίας τῆς ἀποστειλῆσαι αὐτὸ ἡμῖν καὶ θὰ δεσποσῇ αὐτοῦ ἡ Εὐρώπη, ἣτις ἐπίσης πλημμυρεῖ ἐπὶ τὴν Ἀσίαν. Ἀλλὰ μετὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν δύο χωρῆαι μέλλουσι νὰ διαφιλονεικήσωσι τὴν ἐν Ἀσίᾳ ὑπεροχὴν· ἡ Ῥωσσία, ἃτε θέλουσα νὰ διανοίξῃ ἑαυτῇ δίοδον πρὸς τὰ ἔκτατος τοῦ κόσμου ἢ Ἀγγλία, ἃτε βουλομένη νὰ τηρήσῃ τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τούτου κόσμου, ὡς ἀμεσώτερον ἀπειλουμένη. Ἐφ' ὅσον τὰ Ἰμαλάα, τὸ Ἰνδο-Κόσος ἢ τὸ Ἀργανιστὰν διεχώριζον τοὺς δύο ἀντιπάλους, ἐπιτρέπετο διαπορεῖν πότε καὶ πῶς αἱ ἀπειλαὶ θὰ μεταβάλλοντο εἰς ἔργα. Ἀλλ' ἡ Ῥωσσία, κεκλεισμένη ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὑπὸ τῶν μεγάλων ἀσιατικῶν ὄρεων, κατώρθωσεν ἤδη νὰ ὑπερβῆ τὸν φραγμὸν τούτον ἐπιτινος σημείου· κατέγχε τὰς δύο κλιτύας τοῦ Καυκάσου, ἐπλησίαζεν εἰς τὸν Εὐφράτην.

Ἄμα ὡς προσεπέλασεν αὐτῷ, ἡ Ἀγγλία ἤσθάνθη ἑαυτὴν πληγείσαν· ἐστρατοπεδεύμενη τούνηθεν ἐν Κύπρῳ ἐπιτηρεῖ τὴν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καλουμένην ἐνώστε Vorder Asien, τὴν προτέραν Ἀσίαν, οἱ δύο ἀντίπαλοι θεωροῦσι τὴν Ἀρμενίαν, τὸν Εὐφράτην, τὸν Περσικὸν κόλπον, τὸ Σουέζ, τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν· ὁ ἄγων συνήρθη ἀναφανδόν, ἀδύνατον δ' ἐστὶ πλέον ν' ἀναχαιτισθῆ.

Δὲν προτιθέμεθα νὰ προδικάσωμεν τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἔκβασιν, τοῦθ' ὅπερ δυσχερὲς, μὴδὲ νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς ἠθικότητος αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἦτο ἀπειράκις ἀσκοπώτερον· σκοποῦμεν ἴνα παρακολουθήσαντες προσπάθειάσωμεν νὰ ἐνοηθῶμεν αὐτόν. Ῥίψομεν λοιπὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ νέου πεδίου τῆς μάχης, ἀλιγοφροντες περὶ τῶν ἀγωνιστῶν οὓς ἤδη γινώσκουμεν.

Τὸ πεδὶον τῆς μάχης εἶναι περίπλοκον. Ἀρμένιον κατὰ μέρος τὴν Συρίαν, πρὸς ἣν συνέχεται μόνον ἐκ τῆς γειτνιασεως, περιλαμβάνει τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, μένουσαν τουρκικὴν, τὴν Ἀρμενίαν, καθισταμένην Ῥωσσικὴν, τὴν Μεσοποταμίαν, πρὸς ἣν πλησιάζει ἡ Ἀγγλία. Ἐάν αἱ τρεῖς αὗται χωρῆαι διαφέρουσι κατὰ τὸ κλίμα, τὰς κλιτύας, τὰς ἐξωτερικὰς σχέσεις, κακῶς δὲ ἔχουσι τὰ ὄρια διακεχραγμένα, βορειανατολικῶς μὲν ἔθνα ἡ Ἀρμενία μέγνυται τῇ Ῥωσσίᾳ καὶ τῇ Περσίᾳ, νοτιανατολικῶς δὲ ἔθνα ἡ Μεσοποταμία καὶ ἡ Συρία σχεδὸν συγγέρονται τῇ Ἀραβίᾳ καὶ τῇ Ἀ-

φρικῇ, ἐτέρωθεν εἰσι στενωὺς συνδεόμεναι διὰ τοῦ δεσμοῦ τοῦ σχηματίζοντος τὸ κέντρον, περὶ οὗ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν εἰς τίνα ἰδίᾳ ἀνήκει.

Ὁ δεσμός οὗτός ἐστιν ὄροπέδιον ὑψηλὸν, ψυχρὸν, σχετικῶς ξηρὸν, ὑπὸ μεγάλων διατεμνόμενων ὄρειων καὶ κλίον πρὸς τὴν Μεσόγειον, τὸν Εὐξείνιον, τὴν Κασπίαν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν· χώρα, μικτὴ καὶ μεσάζουσα, προωρισμένη ἐξ αὐτῆς τῆς θέσεως αὐτῆς νὰ καταστῇ ἐν τῶν μεγάλων σημείων συσσωρεύσεως λαῶν. Ἡ Βαβυλὼν, ἡ Νινευθ, ἡ Περσία ἢ Μηδία ἐξηρτῶντο αὐτῆς πρὸς ἀνατολὰς, ἡ Τροία, ἡ Ἀντιόχεια, ἡ Τύρος, ὁ ἐλληνικὸς πολιτισμὸς ἔλαμπον πρὸς δυσμὰς· ἐν αὐτῷ τῷ κέντρῳ ἡ Ἀρμενία ἔγχε τὴν στιγμὴν τοῦ μεγαλείου αὐτῆς.

Ἐκ τῶν τριῶν πρωτίστων χωρῶν, ἡ ἐγγύτατα κειμένη πρὸς τὴν Εὐρώπην, ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἐστὶν ἡ μάλλον ἀνεξάρτητος, ἢ μάλλον μεμονωμένη. Μὴ οὐσα τόπος διαβάσεως, ὀλίγον ἐξηρευνίθη· ἡ ἀκριβὴς μάλιστα τοπογραφία πολλῶν σημείων αὐτῆς τυγχάνει εἰσεῖσι ἄγνωστος. Ἐν συνόλῳ ὁμοῦ δυνατὸν νὰ περιγραφῆ ὡς χερσονήσος τετραμμένη πρὸς δυσμὰς, ἀπεσπασμένη τῆς Ἀσίας καὶ οἰοῦναι τρέχουσα εἰς ὑπᾶντησιν τῆς Εὐρώπης, πρὸς ἣν σχεδὸν ἐγγίζει. Τὸ ἐσωτερικὸν ὀλόκληρον κατέχει εὐρὸ ὄροπέδιον, ἥρμα ἐπικλινὲς πρὸς δυσμὰς. Ἐπὶ τούτου τοῦ ὄροπέδιου, ὑψηλοῦ 1,000—1,500 κατὰ μέσον ὄρον μέτρων, σχεδὸν ψιλοῦ δένδρων, παράγοντος δημοτικακοῦ καρπούς, ἀλλὰ στυγνοῦ τὴν σῆιν καὶ μονοτόνου, ἐκτείνονται σειραὶ λόφων καὶ ὄρειων, ὧν ἀτελῶς μέχρι τοῦδε καὶ συγκεχυμένως ἐγένετο ἡ περιγραφή. Ἐνθεν κάκισθεν, ἐκ μέσου τῶν ὑψηλῶν τούτων πεδιάδων ἀνορθοῦνται ἠφραῖσται ἀρχαῖα ἐσβεσμένα, ὧν ὁ ὕψος προεκβάλλεται πρὸς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Περσίαν. Πρὸς βορρῆν τὰ ὄρη μεγαθύναται κατὰ παραλλήλους σειρὰς ἀπὸ τῆς θαλάσσης πρὸς τὸ κεντρικὸν ὄροπέδιον· πρὸς νότον, ὁ Γαῦρος, ἔχων 3,500 ὡς ἐγγιστα μέτρων ὕψος, ὑπέρεκται τῆς ἀκτῆς τῆς Μεσογείου. Μεταξὺ τοῦ ὄροπέδιου καὶ τῆς θαλάσσης διαρρέουσι πολλοὶ καὶ ὀρηκτικοὶ ποταμοί. Τῶν ποταμῶν τούτων ὁ ἀξιολογώτατος, ὁ Ἄλυς (Κηζιλ-ἰρμάκ) ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον, ὡς καὶ ὁ ὀλίγον γνωστός γείτων αὐτοῦ, ὁ Σακαρίας. Ὁ Κασπός, ὁ Μένανδρος, ὁ Ἐρμος, ὁ Καλύκαδνος (Ἐρμενικὸν) καὶ πλείστα ἄλλα ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Μεσόγειον.

Αἱ δυτικαὶ ἐκβολαὶ αὐτῶν εἰσιν ἐπὶ κόλπῳ θαυμασίων, πέραν τῶν ὑπῶν ἐν τῷ πελάγει ὑπάρχουσι συστάδες νήσων τὸ παλαιὰ ἐλληνικῶν, τῆς Ρόδου, Σάμου, Χίου, Μυτιλήνης (ἀρχαίας Λέσβου). Ὀλίγα ἀκταὶ

εἶναι θαυμασιώτερον διατετηρημένοι ἢ αὐτὰ αὐτὰ αἰ παραλίαι τῆς Μεσογαίου· ὀλίγισται ἐν τῷ κόσμῳ κοιλάδες εἰσὶ γονιμώτεραι τῶν ἐκ τοῦ ὄροπέδου τούτου καταβαινουσῶν. Ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν τούτων χωρῶν, ὁ ἀήρ ἐστὶ ξηρὸς καὶ ἀύχμηρὸς, τὸ ψῦχος καὶ ὁ καύσων ὑπερβολικὸς, τὸ ἔδαφος βραχύδες καὶ ἄγονον, αἱ λίμναι ὑφάλμοι. Ἐν ταῖς κοιλάσιν, ἀπ' ἐναντίας, φύεται ὁ σῖτος καὶ ἡ ὄρυζα, ἀνθῆ τὸ βόδιον καὶ ὁ ἀήρ ἐστὶ χλιαρὸς.

Ἡ περιοχὴ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι ἡ ἥδυναντο νὰ καταστῆ μία τῶν σιταποθηκῶν τῆς Εὐρώπης. Τῷ 1850 ὁ κ. Τσιχατσὲρ ὑπελόγησεν εἰς ἑκατὸν χιλιάδας τόνων, 1,000 χιλιογράμμων ἕκαστον, τὴν ἐξαγωγὴν σιτηρῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διὰ τοὺς εὐρωπαϊκοὺς λιμένας καὶ εἰς τετρακοσίας χιλιάδας τόνων τὸ σύνολον τῆς ἐνικασίου παραγωγῆς. Ἡ ἐλαία, ὁ κωνοδάσκιος, ἡ ἀμπέλος αὐξάνει ἐν ταῖς πεδιάσιν· τὰ ὄρη εἰσὶ κεκαλυμμένα ὑπὸ λαμπρῶν ἐλατῶν, αἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πίπτουσι καὶ ξηραίνονται ἐπὶ τόπου ἐλλείψει μέσων μετακομιστικῶν. Τὰ μεταλλεῖα, ἀπερ κακῶς ἐκμεταλλεύονται, ἡδύναντο ν' ἀποβῶσιν εἰς τῶν μεγάλων τῶν χωρῶν τούτων πόρων· οὐχὶ τὰ χρυσορυγεῖα, οὐδὲ ἡ χρυσία ἀμμος τοῦ Πακτωλοῦ, ἀπερ δὲν θὰ ἡδύναντο ν' ἀντιπαραβληθῶσι πρὸς τὰ τῆς Καλιφρονίας καὶ Αὐστραλίας, ἀλλ' οἱ σιωρὸι ὄρυκτοῦ ἄλατος, ξυλίτου, θεικοῦ μολύβδου ἀργυροῦχοῦ ἡ χαλκοῦ, ὧν ἕκτατος ἡ ἀβθονία. Ἄπαντα τὰ πλούτη ταῦτα, ὅπως ἀποκαλυφθῶσιν, οὐδενὸς ἄλλου δέονται ἢ προσφόρου τοῦ τόπου ἐκμεταλλεύσεως, οὐδὲως δὲ ἀμφίβολον τυγχάνει ὅτι ἡ Ἀγγλία θέλει σπεύσει νὰ ζητήσῃ ἐκεῖ ἀντιστάθμισιν τῶν θυσιῶν ἃς θὰ ἐπιβάλλῃ αὐτῇ τὸ ἔργον προστατού.

Τὸ ὄροπέδιον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, προεκτεινόμενον πρὸς ἀνατολὰς ὑπερβαίνει τὰς πηγὰς τοῦ Ἄλλου, ὑψοῦται ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν διακλαδώσεων τοῦ Ἀντιταύρου καὶ τῶν ὀρέων τῆς Τραπεζοῦδος, καὶ σχηματίζει ἕτερον, τὸ τῆς Ἀρμενίας, ὑψηλότερον, ψυχρότερον καὶ τραχὺ, ὑπὸ ὑψηλότερων ὀρέων δεσποζόμενον. Τὸ ὑψηλότερον πάντων, τὸ Ἀραράτ, ὑπερβαίνει τὰ 5,100 μέτρα εἰς μάλλον καὶ πολλὰ ἄλλα φθάνουσι τὸ ὕψος τῶν ὑψηλότερων Ἄλπεων ἡμῶν. Ἡ καθ' αὐτὸ Μικρὰ Ἀσία, ἔνεκα τῶν ἁκτῶν καὶ τῶν τερπνῶν παραλιῶν αὐτῆς, ἦτο ἀκόμη κατὰ τὸ ἡμισυ εὐρωπαϊκῆ· ἡ Ἀρμενία, μὲ τὰς συνεχῆς πεπηγυίας λίμνας αὐτῆς, τοὺς τριακονταβαθμίους χειμῶνας, καὶ τὰ πλεόν τῆς τεσσαρακονταβάθμια ὑπὸ σιάν θέρῃ αὐτῆς, ἐστὶ τέλειον ἀσιατικῆ. Ἡ Θεοδοσιούπολις (Ἐρζερούμ) ὑπὸ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος τῆς Νεκ-

πόλεως ἢ τῆς Μεσσῆνης· εἶχε μέσην θερμοκρασίαν κατώτεραν 4 βαθμοὺς τῆς τῶν Παρισίων. Κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς Ἀρμενίας, γνωστὸν ἐστὶν ὅτι αἱ κατοικίαι εἶναι κεικωσιμένοι ὑπὸ τῆν γῆν, μόνον δ' αἱ στέγαι φαίνονται ἐξωθεν. Ὁ ἄνθρωπος προσφυλάττεται οὕτως ἀπὸ τοῦ ψύχους τοῦ χειμῶνος ἢ τοῦ καύσωνος τοῦ θέρους.

Ὁ τόπος θὰ ἦτο παντάπασιν ἄχαρις, εἰμὴ εἶχε τὰ χιονοσκεπῆ ὄρη αὐτοῦ· οὐδὲν σχεδὸν θὰ παρήγεν, ἐὰν ὁ ἥλιος τοῦ θέρους δὲν ὠρίμαζε ταχέως τοὺς πυροὺς καὶ τὰς ὀπώρας. Ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ὄροπέδου πολλὰ μεγάλα λίμναι πληροῦσι κοιλότητας προφανῶς ἠφραστειογενεῖς, κειμέναι μεταξὺ βουνωδῶν πεδιάδων. Πλὴν ἀπ' ἀνατολῶν ἐνθα τὰ ὑψώματα συνεχίζονται πρὸς τὴν Περσίαν, ἡ περιοχὴ τῆς βάσεως διατεμνεται ὑπὸ βραθειῶν καὶ γονιμῶν κοιλάδων πρὸς βορρᾶν· ὁ Τσουρούκ καταρρέει πρὸς τὸν Εὐξείνου, ὁ Ἀραξὴς καὶ ὁ Κῦρος πρὸς τὴν Κασπίαν.

Ὁ Κῦρος καὶ ὁ Ἀραξὴς ἀπὸ πολλοῦ ἦδη εἰσὶ ποταμοὶ βῶσικοι, ὁ δὲ διπλοῦς κῶνος τοῦ Ἀραράτ σημεῖον τὸ ὄριον τῶν βῶσικῶν, τουρκικῶν καὶ περσικῶν κτήσεων. Ἐπὶ τὰδε τῶν δύο τούτων πρὸς βορρᾶν ποταμῶν, ἐγείρεται ὁ Καύκακος μετὰ τῶν κορυφῶν αὐτοῦ ὑψηλότερον καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀραράτ καὶ μάλιστα στενότερον συνεσφαιμένον. Ἐκεῖ ἦταν τὰ φυσικὰ τῆς Ρωσσίας ὄρια· ἀπ' ἧς ἡμέρας ὁ βῶσικὸς στρατιώτης κατῆλθεν εἰς τὰς καυκασιανὰς κοιλάδας, ἡ βαθμιαία κατάκτησις τῆς Ἀρμενίας ἀπλῶς ζήτημα χρόνου κατέστη. Σήμερον ὁ σάρος λαμβάνει καὶ ἕτερον τεμάχιον ἐκ τῶν Ἀρμενικῶν κοιλάδων καὶ προσεγγίζει εἰς τὸ ὄροπέδιον, ἐφ' οὗ ὑπέρρουσι αἱ πηγὰι τοῦ Εὐφράτου. Διὰ τοῦ λιμένου τοῦ Βατοῦμ καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Τσουρούκ, ἡ Ρωσσία ἐγείρεται μέχρι τοῦ οὐδοῦ τῆς κλιτύος τῆς Ἰνδικῆς θαλάσσης, καὶ ὁ οὐδὸς οὗτος, παρὰ τὰς μεγαλακορυφὰς αὐτοῦ, δὲν εἶναι ἄλυσος συνεχῆς, ὡς ὁ Καύκακος ἢ τὰ Ἰμαλαῖα· εἶναι μᾶλλον ἀκρόφεια σχετικῶς εὐυπερβατοῦ· τοῦτο ἀπεδείχθη κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον. Ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ἀραράτ ἡ Ρωσσία ἐγγίζει πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς κλιτύας τῆς Ἀσίας. Ἐπὶ τῶν μακρῶν τούτων κλιτύων, τῶν ἀπὸ Θεοδοσιούπολεως εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον κατιουσῶν, διαρρέουσι δύο μεγάλοι ποταμοὶ, ὁ Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρις διὰ χώρας, ἣν οἱ Τούρκοι καλοῦσιν Ἐλ-Δζεζιρέχ (νήσον), ἡμεῖς δὲ Μεσοποταμίαν, χώραν μεγάλων ἀναμνήσεων καὶ εἰς εἶς ἐπιδεικτικὴν μεγάλῃ ἀναπτύξεως, ἐὰν τύχῃ γονιμοποιῶ ὠθήσεως. Ἀναμφιβόλως ἡ Βαβυλῶν καὶ ἡ Νινευὴ μετὰ τοῦ πλήθους τῶν ἀνακτόρων καὶ τῶν γι-

γαντιαίων περιθόλων αὐτῶν δὲν ἔ' ἀναγεννηθῶσι, καὶ τοῦτο οὐδεὶς θὰ ἐπέθει, ἐπειδὴ βεβαίως ἡ γῆ αὕτη τῆς Μεσοποταμίας ὑπὲρ πάσας τὰς χώρας τῆς ὑψηλοῦ εἶδε πολλὴν λαμπρότητα ἀνωφελῆ, καταπέσεις καὶ τυραννίας, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν δύναται νὰ ἀναξωγονήσῃ τοὺς ἀγρίους, ν' ἀναγεννήσῃ τὸ ἐμπόριον εἰς τὰς πόλεις, νὰ ἐμφυτεύσῃ τὴν συνήθειαν τῆς ἐργασίας εἰς τοὺς ἀνθρώπους· ἐν τῇ διπλῇ κοιλάδι τοῦ Τίγριτος καὶ Εὐφράτου, ὑπάρχει τι, δι' οὗ νὰ πάυσωσιν οἱ λιμοὶ τῆς Ἰνδικῆς, πρὸς δὲ καὶ νὰ τραπῆ μέγα ἔθνος.

Πάντα ταῦτα, ἐμολογητέον δὲν θὰ συνετελούντο ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν τουρκικῶν διοικητῶν. Οἱ δύο μεγάλοι ποταμοὶ, εἰς ἑαυτοὺς ἀρεθέντες, οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν ἢ καταστρέφουσι τὴν κώτην καὶ τὰς ὄχθας αὐτῶν. Αἱ πλήμμυραι, αἵτινες θὰ ἐξησφάλισον εἰς τὰς κοιλάδας αὐτῶν γονιμότητα Ἰσθμῶν ἢ ὑπερτέραν τῶν κοιλάδων τοῦ Νείλου, καταβιβρωσκουσι τὰς γαῖας, δημιουργοῦσιν ἀπειρομεγῆθ τέλματα, καθιστώσιν τοὺς ἀγρούς ἀκατοικήτους καὶ τὰς πόλεις ἐρήμους. Ἡ Βαγδάτη δὲν ἔχει πλέον ἴσως τὸ εἰκοστὸν τοῦ ἀλκὰι πληθυσμοῦ αὐτῆς, ἡ Βασσόρα τρέμει ἐκ τοῦ πυρετοῦ ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ τενάγου, ἀπερ παραχθὲν ἐκ τινος πλημμύρας τοῦ Εὐφράτου τῷ 1834 μετέβλεκεν εἰς εὐρὸν τέλεμα τὸ βεῦμα τοῦ μεγάλου ποταμοῦ. Ὁ Εὐφράτης ἀναβλύζει ἐκ τῆς γῆς βορειοανατολικῶς τῆς Θεοδοσιούπολεως, μεταξὺ τῶν πηγῶν τῶν βῶσικῶν ποταμῶν καὶ ἐγγύτατα εἰς τὰ νέα μεθόρια, ὑπὸ τὸ τετριμμένον ὄνομα Καρᾶ σοῦ (μελάν ὕδωρ), κοινὸν εἰς τοσοῦτους ποταμοὺς τῆς τουρκικῆς Ἀσίας. Ῥεῖ ἐν πρώτοις πρὸς δυσμὰς ἐν τινι ταπεινώσει τοῦ ὄροπέδου τῆς Ἀρμενίας, ἔπειτα φθάνων εἰς τὰς πρώτας κλιτύας τοῦ Ἀντιταύρου κάμπτεται ἀποτόμως πρὸς νότον καὶ δέχεται τὰ ὕδατα ἐτέρου Εὐφράτου καταβάντος καὶ αὐτοῦ διὰ βωγμῆς παραλλήλου τετρακιμήνης ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς. Οὗτος εἶναι ὁ Μουράτ σοῦ. Τουντεῦθεν ὁ μέγας ποταμὸς τρέπεται, εὐρεῖς περιελιγμοὺς ποῖων, πρὸς τὴν μεσημερινὴν ἄκρην τοῦ ὄροπέδου, ταπεινωταί ταχέως πρὸς τὴν κοιλάδα τῆς Μεσοποταμίας καὶ δέχεται πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Χαλεπίου, μόλις ἑκατὸν χιλιάμετρα ἀπωτέρω τῆς παραλίας τῆς Μεσογαίου· εἶτα καὶ αὐθὺς περιεριστόμενος, καταπίπτων ἀπὸ βραχυῶν καὶ ἀμυδῶν λόφων, ῥεῖ τελευταῖον πρὸς τὸ πρανεὶς τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

Μικρὸν κάτωθεν τῆς συμβολῆς τῶν δύο Εὐφράτων, ἐγγύτατα τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ ἀναβλύζει ἐκ τῆς γῆς πηγὴ, ἣς τὸ ὕδωρ διευθύνεται πρὸς ἀνα-

τολὰς, διὰ τῶν Καρδουχέων Ἀλπεων. Εἶναι ὁ Τίγρις ποταμὸς κατ' ἀρχὰς μικροῦ λόγου ἄξιος, μετ' οὗ πολὺ δὲ μεγεθυόμενος ὑπὸ τῶν πολυαρίθμων παραποτάμων, οὓς δέχεται ἐκ τῶν κοιλάδων τοῦ Κουρδιστάν. Ταχέως διαφυγῶν ἐκ τῶν ὀρέων ὁ Τίγρις δὲν διαλείπει αὐξάνων ἀπὸ τῶν παραποτάμων τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης αὐτοῦ, ἐνῶ ὁ Εὐφράτης, κατ' ἀρχὰς ἀξιολογώτερος, μικροῦς τινὰς μόνον παραποτάμους δέχόμενος καὶ διὰ τῆς ἐξαμίσεως ἀποβάλλων τὰ ὕδατα αὐτοῦ ἐκ τῆς γειτνεύσεως τῶν καυστικῶν ἀμμιων τῆς Ἀραβίας, ἐκ τῶν ἀρδεύσεων ἢ τῶν τεναγῶν, μετ' οὗ πολὺ καθίσταται ὁ ἐλάττων τῶν δύο ποταμῶν.

Ἐν Γούρνῳ οἱ δύο ποταμοὶ συνουνοῦνται ἀπάλιν. Τὰ θολὰ καὶ ὀρητικὰ ὕδατα τοῦ Τίγριτος παρασύρουσι τὰ διαχυτῆ πλην κωθρὰ νάματα τοῦ Εὐφράτου. Διαβαίνουσιν ἠνωμένα ὑπὸ τὸ ὄνομα Σὰτ-ἔλ-Ἀράβ, ἐν ἀποστάσει χιλιαμέτρων τινῶν ἀπὸ τῆς Βασσόρας, ἔπειτα ἐκβάλλουσι διὰ εὐρείας δέλτα εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ μέρει ὁ Εὐφράτης φέει ποτε δυσκόλως θέλει εἶναι πλωτός· φρακτόμενος ὑπὸ σῦρτων ἢ ὑφάλων θέλει χρησιμεύει πρὸ πάντων διὰ τὰς ἀρδεύσεις. Ἡ κοιλὰς αὐτοῦ θαυμασιῶς ὑπὸ φοινίκων περιστεφανωμένη, ἐσπαρμένη ὑπὸ πλῆθους νήσων, περικυκλωμένη ἐξ ἀγρῶν, οὓς ἀρδεύει τὸ βεῦμα τοῦ ποταμοῦ δι' ἀπειρομεγέθων σικλοφόρων τροχῶν, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ κινουμένων, κέκληται ἵνα καταστῆ αὐθὺς μία τῶν ὀλιωτάτων τοῦ κόσμου. Πρὸς τὸ παρὸν εἶναι ὀλίγον καὶ κακῶς καλλιεργημένη, τὰ προγώματα κακῶς διατηροῦνται, τὸ ὕδωρ πλημμυρεῖ ἢ ἀποστύρεται τυχαίως· εἶναι τόπος ἀνακαινισμῶν.

Πολὸν διάφορος εἶναι ὁ Τίγρις. Μόλις ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ ὄρους, ἐν Μοσούλ, εἶναι ἡδὴ πλωτός· ἀκριβῶς μάλιστα εἰπεῖν, διὰ τὰ ἐμπορεύματα δύναται νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν ὁδὸν τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν κατάβασιν ἀπὸ Διαρβεκίρης, ἐν ἀποστάσει μόλις ἑκατὸν χιλιαμέτρων ἀπὸ τῆς πηγῆς αὐτοῦ. Ἀτμόπλουον εἶχεν ἀναπλεύσει ἀπὸ Βαγδάτης μέχρις ἐγγύτατα τοῦ Μοσούλ, σχεδὸν ἐπὶ τῆς τοποθεσίας τῆς ἀρχαίας Νινευῆ· ἐκεῖ ἐδέησε νὰ σταθῇ ἀπέναντι τοῦ ὀρητικοῦ, τῶν πυλῶν τοῦ Νευρόδ, παρὰ τὰ ἔρειπια γεφυράς, ἣν ἡ δημώδης παράδοσις ἀποδίδωσιν εἰς τὸν μέγαν κυναγῶν ἐνώπιον τοῦ Αἰωνίου. Δι' ἔργων τινῶν θὰ κατορθοῦτο ὁ ἀνάπλους τῶν μεγάλων πλοίων μέχρις αὐτοῦ τοῦ Μοσούλ.

Ἀπὸ τῆς Βαγδάτης διαρρέων κοιλάδα ἐξαισίαν κατὰ τὴν γονιμότητα, πλήρῃ ἡλίου, ὕδατων ἀναβλυζόντων ἐκ τῆς γῆς, ἀναμνήσεων ἰσχυρῶν, πόλεων

κατηρειπωμένον, ὃ Τίγρις εἶναι πλωτὸς καθ' ὅλον τὸν ἐνναυτὸν μέχρι Γούρνας, ἐνθα ἐνοῦται τῷ Εὐφράτῃ ἐν τούτοις κατὰ τοὺς μεγάλους καύσινας, τὰ ὕδατα ταπεινοῦνται ἱκανῶς ὥστε καθιστῶσι δυσχερῆ τὸν πλοῦν. Τότε δὴ ἀπαιτοῦνται ὀκτὼ ἢ δέκα ἡμέραι ὅπως καταβῆ τις ἀπὸ Βαγδάτης εἰς Βασσόραν, ἐνῷ ὁ ἥμισυς τούτου τοῦ χρόνου ἀρκεῖ κατὰ τὴν ὥραν τῆς ὑψώσεως τῶν ὑδάτων.

Τὰ μεγάλα πλοῖα δύνανται νὰ ἀναπλέωσιν ἐν παντὶ καιρῷ τὸν βῶν τοῦ Σάτ-ἐλ-'Αράβ, μέχρι Γαούρνας, ἐνθα λαμβάνουσι τὰ προϊόντα τῶν δύο κοιλάδων. Αὐτὴ ἡ πόλις ἀρα ὑποδεικνύεται ὡς μέλλουσα ἀποθῆκη τοῦ ἐμπορίου τῆς ἐξαγωγῆς.

Μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Σάτ-ἐλ-'Αράβ, μία μόνη, ἡ τοῦ Φάω, εἶναι πράγματι προσιτὴ εἰς τὰ πλοῖα, ἅπερ ὁμῶς δεόν νὰ ἐπωφελεῖν τὴν παλίρροϊαν ἢ τὴν ἀμπώτιδα, ὅπως εἰσελθῶσιν ἢ ἐξέλθωσιν τοῦ ποταμοῦ.

Ὅτι δῆποτε καὶ ἂν ἐν τῷ μέλλοντι τελεσθῇ ἐπὶ τῶν ὄχθων τούτων τῶν δύο μεγάλων ποταμῶν, ἡ χώρα ἦν διακλύουσα οὐκ εἰς μακρὰν βεβαιοῦς θέλει μεταβληθῆ κατὰ τὴν ὄψιν καὶ κατὰ μέρος θ' ἀνακτῆται τὸν πάλαϊ ὄλθον αὐτῆς. Ἐν αὐτῇ λεωφόροι διασταυροῦνται, λεωφόροι πρὸς τὸ παρὸν ἐμπορικαί, ἴσως δὲ μετ' οὐ πολὺ στρατηγικαί· αἱ γὰρ θέλουσι καλλιεργηθῆ, ἴσως ὅπως μετ' οὐ πολὺ κατερημοθῶσι, τέλος ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ ἔργου τοῦ πλήρους ὀπισθοδρομητῶν σιδηροδρόμου οὐκ εἰς μακρὰν πιθανῶς θέλει διαπερᾶ τὴν βόρειον Συρίαν καὶ τὴν Μεσοποταμίαν, συνδέων τὴν Μεσόγειον μετὰ τοῦ Περσικοῦ κόλπου καὶ οὕτως ἐκπληρῶν πρὸς βορρᾶν τὸ ἔργον ὅπερ ἡ διώρυξις τοῦ Σουεζ ἐκπληρῶν, πρὸς δυσμὰς τῆς χερσονήσου ταύτης. Καθ' ὅσον ἐστὶ κρῖναι ἐκ τῶν τελευταίως γενομένων μελετῶν, ἡ καταλληλοτέρα σιδηροδρομικὴ γραμμὴ θὰ διήρχετο διὰ Χαλεπίου, θὰ κατελάμβανε τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐφράτου, ἀλλ' ἀπλῶς ὅπως διαπεράσῃ αὐτὴν καὶ φθάσῃ εἰς τὴν τοῦ Τίγρητος ἐν τοῖς πέριξ τῆς Διαρβεκίρης, ὅθεν θὰ κατέβαινε εἰς Βαγδάτην παρακλουθούσα οὐχὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ τὴν σειρὰν τῶν πόλεων, αἵτινες ἐκτεινόμεναι ἐν ταῖς ὑπερείαις τῶν ὀρέων τῆς Καρδουχίας θὰ ἐχρηγῶν ἐμπορευμάτων πρὸς μετακινήσιν ἱκανῶς ἀξιόλογα.

Τοιαύτῃ τουλάχιστον ἐστὶν ἡ γνώμη αὐστριακοῦ τινος μηχανικοῦ, τοῦ κ. Σερνίκ, ἐπιμελῶς ἐξερευνηθέντος τὰ μέρη τῆς Συρίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας. καθ' ἃ ὁ σιδηροδρόμος δὲν ἦτον δυνατόν νὰ συστήθῃ. Ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ γενικὸν αἰσθημα φαίνεται εὐνοώτερον

διατεθειμένον πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐφράτου, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην ὡςπερ καὶ κατὰ τοῦ κ. Σερνίκ, ὁ Τίγρις, ποταμὸς πλωτὸς, προεκτεινόμενος μεταξὺ τῶν κοιλάδων τῆς Καρδουχίας καὶ τῶν ὄχθων τοῦ Εὐφράτου, καίτοι ἐν κρείττονι θέσει ἢ ὁ παρακαίμενος αὐτῷ, οὐ ἢ δεξιὰ ὄχθη συνορεύει ἐγγύτατα εἰς τὰς ἄμμους, καὶ τὰς ἀνύδρους χώρας τῆς Ἀραβίας. Νεῖα σπουδαί θὰ διδάξωσιν ἡμᾶς μετ' οὐ πολὺ πλείονα, ἀλλ' ὅπως δῆποτε ἡ σύστασις σιδηροδρόμου μεταξὺ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου θεωρητέα ὡς προσεχῆς.

Ἡ ἐπιδρῶν τῶν Εὐρωπαίων δὲν πρέπει νὰ καταστήσῃ ἡμᾶς ἐπιλήσιμονας τῶν λαῶν τῶν σήμερον βιούτων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τούτου τῆς Μικρᾶς ἢ προγεγεστέρας Ἀσίας, ἐφ' ὧν ἐπὶ τέλος θὰ διαχυθῶσι τὰ εὐεργετήματα ἢ θὰ βαρύνωσι τὰ βάρη τῆς προστασίας ἢ τῆς κατακτῆσεως.

Γνωστὸν ἐστὶ πόσον πολυάριθμα, ἐπ' ἀλλήλα καὶ μεμιγμένα εἰσὶ τὰ ἔθνη καὶ αἱ φυλαὶ αἵτινες οἰκοῦσι τὴν δυτικὴν ταύτην Ἀσίαν ἀπὸ τοῦ Καυκάσου μέχρι τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

Ἐν Τιβλίδι, λέγουσι, δεόν νὰ ὁμιληθῆ τὴς ἑβδομηκοντα γλωσσικὰ ἰδιώματα ὅπως καθίσταται καταληπτός. Ἐν Βαγδάτῃ, ἐν Μεσοῦλ, ἐὰν ἡ σύγχυσις τῶν γλωσσῶν εἶναι ἐλάττων, ἢ τῶν λαῶν εἶναι ἐπιπληρεστέρη, τίς θὰ ἠδύνατο νὰ εἶπῃ τί μένει ἐν τῷ αἵματι τῶν σημερινῶν κατοίκων, ἐκ τοῦ αἵματος τῶν θεμελιωτῶν τῆς Νινευῆ, τῆς Βαβυλῶνος, τῆς Σελεύκειας; Οἱ ἰσχυροὶ οὗτοι δημιουργοὶ αυτοκρατοριῶν, πιθανῶς σμερῆται, ἀλλὰ περὶ τῶν ὁμοίων αἰ συζητήσεις δὲν προσεγγίζουσιν εἰς τὸ τέρας αὐτῶν ἐτροποποιήθησαν ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ στοιχείων ἐλληνικῶν, ῥωμαϊκῶν, περσικῶν, τουρκικῶν ἢ μογγολικῶν, ὧν ἡ ἀναλογία ἀδύνατον νὰ βεβαιωθῇ. Πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος καὶ τοῦ Εὐφράτου, οἱ Ἀρμένιοι, φυλὴ ἄζυνοὺς καὶ νουεργῆς ἐπίμονος καὶ ἐμπορικῆ ἀνθισταμένη εἰς τὸν διασκορπισμὸν καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ἐκμηδένισιν, κατοικοῦσι περὶ τὰ τρία μέρη τῶν τεσσάρων ἑκατομμυρίων τὰ ὑψηλὰ ὄρη, ὧν ὑπέροκειται τὸ Ἄραράτ. Βορειότερον, αἱ φυλαὶ τοῦ Καυκάσου, ἀπὸ ἐπάλαισαν πρὸς τὴν Ῥωσσίαν ὀπισθοχωροῦσι νῦν ἀπέναντι τοῦ μοσχοβιτικοῦ στοιχείου. Ἦδη ἐν ἑκατομμύριον τουλάχιστον Κοζάκων ἢ Ῥώσσοι καταέχουσιν τὰς κοιλάδας τοῦ Καυκάσου, ἐν αἷς ἀντικατέστησαν τοὺς ἀρχαίους οἰκητοὺς Κιρκασίους ἢ Γεωργιανούς, τοὺς Κιρκασίους κυρίως ὡς ἡ Θρησκεία δὲν ἐπιτρέπει νὰ συνδιαλλαγῶσι μετὰ τοῦ χριστιανικοῦ ἐπιδρόμου.

Πρὸς ἀνατολὰς Καρδουχοῖ ἢ Κοῦρδοι, γείτονες τῶν Ἀρμενίων, ἀλλ' ἀγροικότεροι καὶ μάλλον ἀνεξάρτητοι, ἀληθεῖς ὀρεινοί, ἐπίσης ἀριανῆς εἰσι καταγωγῆς, ἀλλὰ προσθεύουσι τὸν μωαμεθανισμόν. Καθ' ἅπερ οἱ ἡμέτεροι Ἰθερνὰ, Σαβογιάρδοι ἢ οἱ Πυρηνάλοι ἡμῶν, οἱ Κοῦρδοι μεταναστεύουσιν, διασκορπίζονται ἐν Ἀρμενίᾳ, ἐν Περσίᾳ, ἐν Μεσοποταμίᾳ, γίνονται ποιμένες, ἐνόστε λησταί, ἐπειτα ἐγκαθίστανται μόνιμος καὶ κομίζουσιν εἰς τὸν λαὸν σῶμα ἀνόρων ἐνεργητικῶν καὶ δραστηρίων. Ὡς πρὸς τὸ ὄρησιν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῶν ἀκτῶν, αἵτινες κατακκίνουσιν ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν Εὐξεινον καὶ τὴν Μεσόγειον, « οὐδεμία χώρα, λέγει ὁ Μῦμσεν, παρουσιάζει ψηφιδωτὸν κεκαλλυμμένον ὑπὸ τηλεκαύτης πληθύος φυλῶν, διαφόρων ἀλλήλων, ἐπαλλήλων ἢ συναναπερυρμένων ἐξ ἀνημνουτῶν χρόνων ». Οὐ μὴν ἀλλὰ ἐν τῷ συνόλῳ θὰ ὑπελαβῆναι τίς ἐπι δύναται ν' ἀναγνωρίσῃ δύο ἀρχεγόνα ρεύματα, τὸ μὲν τῶν σιμιτικῶν λαῶν, ὅπερ διὰ τῶν μεσημερινῶν ἀκτῶν διεχύθη ἐν τῷ νότῳ τῆς χερσονήσου, τὸ δὲ, ἐλθὼν ἐξ ἀνατολῶν διὰ τῆς Περσίας καὶ Ἀρμενίας καὶ ἀνῆλθον εἰς τὴν Ἰνδοευρωπαϊκὴν οἰκογένειαν. Ἐπὶ τῶν πρώτων τούτων στοιχείων ἤδη μεμιγμένον καὶ συγκεχυμένον κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἱστορίας ἐλθόντες οἱ Ἕλληνες ἐνεκεντρίσθησαν, κατοικοῦντες σήμερον ἐπὶ ἐν πλειονοψηφίᾳ τὰς δυτικὰς παραλίας καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους· οἱ Γαλάται, συγγενεῖς τῶν ἡμετέρων προγόνων, ἐγκατεστημένοι ἐπὶ τοῦ κεντρικοῦ ὄρησιν καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Ἀγκύρας, οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπειτα οἱ Τοῦρκοι, σήμερον πολυαριθμότεροι τῶν χριστιανῶν ὑπηκόων αὐτῶν καὶ ἀρχοντες ἀδιακρίσιμοι τῆς καθ' αὐτὸ Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἄπαν τὸ σύνολον τοῦτο τῶν λαῶν, ὧν ἀναφέρονται μόνον τοὺς κυριώτερους, δύναται νὰ σχηματισθῆ ἄθροισμα ὀκτὼ μέχρι δέκα ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων ἐπὶ ἐδάφους διπλάσιον τὴν ἔκτασιν τοῦ τῆς Γαλλίας καὶ ἱκανῶς νὰ διατρέψῃ πληθυσμὸν τουλάχιστον τετραπλάσιον. Ἐν κεφαλαίῳ, ἡ χώρα ἢ ἐκτεινόμενη ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Βασσόραν διατρέφει, ὡς ἐστὶ πρόδηλον, 15 μέχρι 20 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, ἀλλὰ διατρέφει αὐτοὺς κακῶς καὶ δὲν γοργεῖ αὐτοὺς οὔτε τὴν ὕλικὴν ὑπαρξίν, οὔτε τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν, ἣν θὰ εὐδαίμονον ν' ἀπεκόδωνται παρ' αὐτῆς.

Ἴδου νῦν ἔρχεται ἡ Εὐρώπη ἐκ νότου ἄμα καὶ ἐκ βορρᾶς. Τί θὰ πράξῃ; Εὐθὺς ἐν πρώτοις, θὰ κατασκευάσῃ λεωφόρους, σιδηροδρόμους, διώρυγας. Καὶ ἔπειτα; Ἐξέστι φοβεῖσθαι μήτοι ἡ τουρκικὴ Ἀσία δὲν

κερδήσῃ ἐν τῇ συναρείᾳ αὐτῆς πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴν Δύτιν, ἢ τι θὰ ἠδύνατο νὰ κερδήσῃ ἀπ' αὐτῆς. Ὑπὸ πάντα τὰ ὄρηκα ἐκπολιτιστικὰ σχέδια περὶ ὧν ὁμιλοῦσιν ὁ ἐπιδρόμος ὁ ἐκ βορρᾶς καὶ ὁ προστατῆς ὁ ἐκ νότου, ἐκάτερος αὐτῶν δὲν διορᾷ, εἰμὴ τὴν ἑαυτοῦ ὀφείλειαν καὶ μεγέθυνσιν. Ἐν Κύπρῳ πρὸ πάντων θέλουσι φροντίσει νὰ ἐκμεταλλευθῶσι τὸ ἔδαφος ὑπὲρ τῶν τραπεζιῶν τοῦ Ἀμειβὰρ Στρήτ· ἐν Τιβλίδι καὶ ἐν Βατούμ θέλουσι παρασκευάσει τὴν βαθμιαίαν ἀφομοίωσιν τῶν κατοίκων καὶ θέλουσι προσθέσει τὸ βωσσικὸν στοιχεῖον εἰς πάντα τὰ ἤδη συναναμιχθέντα ἐπὶ ταύτης τῆς γῆς τῆς Ἀσίας. Διὰ τῶν βιομηχανικῶν καὶ γεωργικῶν ἐργασιῶν ἐκάτερος τῶν ἐκπολιτιστῶν δὲν θὰ θεωρῆ καὶ δὲν θὰ βλέπῃ εἰμὴ τὸν ἀνταγωνιστὴν αὐτοῦ, οἱ δὲ λαοὶ τῆς Ἀρμενίας, τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Μεσοποταμίας κινδυνεύουσι πολὺ μὴ εὐρεθῶσι μεταξύ σφύρας καὶ ἄκμονος.

Δὲν θὰ τολμήσωμεν νὰ προείπωμεν τὸ μέλλον. Ἐὰν τὸ πρόβλημα ἠδύνατο νὰ περιορισθῆ εἰς τὸ ἀπλοῦν τοῦτο διδόμενον ὀποτέρη, ἡ Ἀγγλία ἢ ἡ Ῥωσία κέκτῃται πλείονας πιθανότητας ὅτι θὰ ἐπιβάλλῃ τὴν κυριαρχίαν αὐτῆς ἐπὶ τῆς δυτικῆς Ἀσίας, δὲν θὰ διστασωμεν ν' ἀποδώσωμεν τὸ πλεονέκτημα εἰς τὴν Ῥωσίαν. Ἀδὲς ἡπειρωτικός, εἰθισμένος εἰς τὸν καυστικὸν ἥλιον καὶ εἰς τὸ δριμύ ψῆχος, κατὰ συνέπειαν ἐπιτίθεται νὰ ὑποχωρῆ εἰς πάντα τὰ κλίματα· ἀγροδικαίος, γόνιμος, μόλις ἀπαλλαγίς τῶν ἀσιατικῶν ἠθῶν καὶ ἐπομένως δυνάμενος νὰ συγγωνεῦθῃ μετὰ τῆς Ἀσίας ἢ ν' ἀπορφόρῃ ἐν αὐτῷ τὴν Ἀσίαν, ὁ βωσσικὸς λαὸς κέκτῃται βεβαίως πλείονας πιθανότητας· μέλλοντος ἐν μικρῇ Ἀσίᾳ, ἢ οἱ ἄγγλοι στρατιῶται, ἔμποροι ἢ κεφαλαιοῦχοι, ἀνίκανον μὲν πρὸς ἀφομοίωσιν μετὰ τῶν ἰθαγενῶν φυλῶν, ἀλλ' ἐπιτίθεται νὰ ἐπικρίσῃ μόνον τὰς χώρας, ὧν οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι ἐξαφανίζονται ἐνώπιον αὐτῶν, καθ' ἅπερ ἐν Αὐστραλίᾳ καὶ ἐν Ἀμερικῇ. Τίς ὁμῶς βεβαίως ἡμᾶς ὅτι ὁ λαὸς τῆς Βαβυλῶνος, τῆς Νινευῆ, τῆς Παλμύρας δὲν ἔχει ἐν αὐτῷ σπέρμα ζωῆς; ὅτι ὁ Τοῦρκος καλακῆρατος, τίμιος, σοφός, πεπρωτισμένος ἐν λόγῳ μετὰ πραγματικῶν ἀρετῶν, δὲν θὰ ἀναπτυχθῆ καὶ δὲν θὰ καταστῆ ἱκανὸς νὰ θεμελιώσῃ δι' ἑαυτὸν κατάστασιν πραγμάτων μόνιμον καὶ εὐδαίμονον ὑπὸ τὴν ἐπιρροήν τῆς Ἀγγλίας;

Τὸ μέλλον, καὶ μέλλον προσεχῆς, θέλει δείξει τοῦτο, ἀλλ' ἡ πιθανότης αὕτη φαίνεται λίαν ἀσθενής. Ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ κοινωνικῇ καὶ διανοητικῇ καταστάσει, παρ' ἡμῖν τοῖς Εὐρωπαίοις, σπέρματα ἅπερ δυνατόν νὰ καρποφορήσωσι παρὰ τοῖς ἀνα-

τολικούς λαούς: ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα πολυαριθμότερα, δυνάμενα νὰ ἐπισπεύσωσι τὴν παρακμὴν καὶ τὸν ὄλεθρον αὐτῶν τὸ πᾶν ἐξήρηται ἐκ τοῦ μέρους, δι' οὗ ὁ ἡμέτερος πολιτισμὸς εἰσαχθήσεται ἐν αὐτοῖς: ἐὰν ἐμψυτευθῇ οὐχὶ ὡς ἀνάπτυσξις τις καὶ τελειοποίησις τῆς προτέρας κοινωνικῆς καταστάσεως αὐτῶν, ἀλλ' ὡς δυνάμις ξένη καὶ δεσποτικῆ, ἀδύνατον νὰ μὴ δεινωσῇ τὴν ἀσθενῆ καὶ νοσηρὰν κατάστασιν, ἐν ᾗ ἀπὸ πολλοῦ φουοῦσε ἡ ἀσιατικὴ Τουρκία.

Μεγὰλὴ ἐστὶν ἡ εὐθὺνὴ διὰ τοὺς ἐπιχειροῦντας ν' ἀνορθώσωσι τὸν γεγηρακότα τοῦτον κόσμον: δὲν διακαιοῦνται ν' ἀποτύχωσιν ἐν τῇ ἀπολείρᾳ αὐτῶν, ἡ δὲ ὑποχρέωσις ἣν ἔχουσι τοῦ ἐπιτυχεῖν ἐπὶ τινα τοῦλάχιστον χρόνον, θέλει καταστήσει μετ' οὐ πολλὰ ἔτη τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Μεσοποταμίαν, μίαν τῶν μᾶλλον ἐνδιαφεροῦσῶν χωρῶν τῆς ὑφ' ἡλίου.

(Ἐκ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας).

Δ. Σ. ΠΑΗΘΩΝΙΔΗΣ.

ΠΕΡΙ ΔΗΜΕΥΣΕΩΣ ΕΙΤΕ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ

τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ μοναστηριακῆς περιουσίας

ΕΝ ΤΑΙΣ ΠΑΡΙΣΤΡΟΙΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΙΣ.

Ἐπιπροκαλεῖ τὴν ἀπέχθειαν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν ἀνθρώπων κατὰ τινας πράξεις δὲν εἶναι τόσοσον τὸ ἀδικον καὶ ὄλιως ἀναιτιολόγητον αὐτῆς, ὅσον ὁ προπετὴς καὶ ὑπουλος τρόπος, δι' οὗ ἐξετελέσθη. Ὑπογράφετε τις πολλαίς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς τὴν ἀδικίαν, βλέπων τὸ ἀνομιλὴν πάσης κατ' αὐτῆς ἀντιστάσεως, ἀλλὰ κατεξινίσταται ὀργίλως, ὅταν βλέπῃ αὐτὴν ἀποτολμῶσαν νὰ παρουσιασθῇ ὑπὸ τὸ σευνὸν ὄνομα τῆς δικαιοσύνης. Διὰ τοῦτό τις εὐκόλως λησιμονεῖ ὅσα ὑπὸ ληστῶν ἐπαθεν ἐπὶ τῶν ὁρέων, ἀλλὰ δυσαναγετέτ' ἐπιμελῶς κατὰ τῶν ἐντὸς τῆς πόλεως πανούργως καὶ δολίως ζητούντων νὰ ὑποκλέψωσι τὴν περιουσίαν αὐτοῦ. Τοῦτ' αὐτὸ βλέπομεν γινόμενον ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος. Αἱ δύο παρίστροι Ἡγεμονίαι ἀπὸ τοῦ 1829 ἤδη ἐφάνησαν γλιχόμεναι τῆς αὐτῆς οὐχὶ ἀσημάντου εὐρισκομένης περιουσίας τῶν ὀρθοδόξων πατριαρχείων καὶ τῶν ἱερῶν κοινοτήτων, ἀλλ' ὑπέκρυπτον τοῦτο: πάντοτε δὲ ἐμυγαίνοντο ὅπως καλύπτωσι παντὶ τρόπῳ τοὺς οὐχὶ ἀφιλοκερδέεις αὐτῶν σκοπούς, μέγρις οὗ ἐπέτυχον τοῦ πεθουμένου, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ δικαιολογηθῶσιν ἀπέναντι τοῦ κόσμου. Ἡ ἀδικία αὐτῶν πράξις ἦν καὶ ἐστὶν πάν-

ποτε τοιαύτη, ὅσοι καὶ ἐν παρελθῆ χρόνος, διότι οὐδέποτε τὸ ἀδικον, ἀλλάσσον φύσιν, θὰ καταστῇ δίκαιον.

Καὶ βεβαίως ἐπραττον κάλλιστα οἱ ζητοῦντες νὰ ἐξαπατήσωσι τὸν κόσμον περὶ τῆς ἀνομίας καὶ ὄλιως ἀναιτιολογήτου αὐτῶν ταύτης ἐπιθέσεως κατὰ τῆς αὐτῆς ἀλλοτρίας ἐκκλησιαστικῆς καὶ μοναστηριακῆς περιουσίας, διότι ἔβλεπον καὶ μόνοι ὅτι οὐδεμία περίστασις, ἐστὼ καὶ ἐλαφροτάτη, ὑφ' ἧς τοῦλάχιστον δικαιολογεῖται ἐνεργουμένη μία τοιαύτη πράξις, ἐπαρουσιάζετο. Οὕτε κίνδυνος μέγας ἐπέκειτο, καθ' ὅν τῶν πάντων κινδυνουμένων καὶ μελλόντων νὰ ὑποκύψωσιν ὑπὸ τὸ βῆρος τῆς ἐχθρικής συμφορᾶς μόνῃ ἢ περιουσία αὕτη ἐμεινεν ὄλιως ξένη καὶ ἀδιάφορος: οὕτε δὲ ἐπὶ τοιοῦτο πάλιν εἶχε παρεκκλίνει ἢ περιουσία αὕτη τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ καὶ προορισμοῦ, παρέχουσα σκάνδαλον μέγα εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ τὰ ἠθικά ὑποσκάπτουσα αὐτῆς θεμέλια, ὥστε οὕτω δημεύουσα αὐτὴν ἢ πολιτεία νὰ θεωρηθῆ οἰονεὶ ὑπερμινομένη ἐκυτῆς. Οὐδόλως οὐδέτερον τούτων παρίστατο, ἀλλὰ sic volo, sic jubeo: καὶ ἐν τούτοις, ἐπαναλέγομεν, δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐκφρασθῶσιν οὕτως ἐνῶ ἐνήργουν συμφώνως πρὸς τὴν ἐννοιαν τῶν λέξεων τούτων.

Εἶναι ἀλήθες ὅτι οὐχὶ ὀλίγοι μοναχοί, πτωχοί, πορευόμενοι εἰς τὰς παρίστρους Ἡγεμονίας ὡς ἡγουμένοι καὶ ἐξαρχοὶ τῶν αὐτῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ μοναστηριακῶν κτημάτων ἐπέστρεφον κατόπιν ἐκατομμυριοῦχοι, ἀρῶν διήρχοντο ἄλλως τε τὸν αὐτῶν χρόνον τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν ἐν πάσῃ τρυφῇ καὶ ἀπολαύσει. Εἶναι ἀλήθες ἐπίσης ὅτι καὶ τὸ οὕτω πως σπουδαίως ἀποδεκτικίζόμενον εἰσὸδῆμα τῶν κτημάτων τούτων οὐχὶ πάντοτε εἰσαπονομοῦσιν ὅπου εἶδε καὶ ὅπως οἱ δωρηταὶ εἶχον ὄρσει. Ἀλλὰ, ὁμολογητέον ἐπίσης ὅτι πολλαίς οἱ ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις ἐπροστάτευσαν καὶ ὑπερησπίστησαν τοὺς ὡς ἀρπαγὰς καὶ καταχραστὰς ὑπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς καταδιωκομένους ἡγουμένους καὶ ἐξάρχους. Δὲν εἶναι δὲ οὔτε ἀδύνατον οὔτε ἀπίστευτον, ὅτι ταχέως ἢ βραδέως ἤθελεν εἰσελθεῖ ἢ ἡμέρα, καθ' ἣν ὡς εἰρηθεῖτο λόγος ἀκριβῆς παρὰ τῶν ἀρμοδίων περὶ τε τῆς διαχειρίσεως καὶ τῆς δαπάνης τῆς ἐθνικῆς ταύτης περιουσίας: ὥστε ἡ κυβέρνησις τῶν παριστρίων Ἡγεμονιῶν ἠδύνατο τὸ πολὺ νὰ ὑπομνήσῃ εἰς τοὺς ἀρμοδίους τὸ ἄτακτον καὶ ἐπιβλαβὲς τῆς διαχείρισεως τῶν αὐτῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ μοναστηριακῶν κτημάτων. Ἐδικαιοῦτο δὲ, ἐπειδὴ ὑπὸ τὴν φύλαξιν καὶ προστασίαν τῶν νόμων αὐτῆς ἢ περιουσία αὕτη εὐρίσκετο, καὶ ἐπειδὴ ὑπὸ ἐγγυ-

ρίων ἄπατα ἀφιερῶθη, νὰ ζητήσῃ ἀνάλογον εἰσφορὰν ὑπὲρ τε τῶν κοινωνικῶν ἀναγκῶν τῶν πολιτῶν ὡς καὶ τῶν δαπανῶν τῆς ἐξουσίας. Οὕτω πρῶτιστα ἀναμφιβόλως καὶ θὰ ἐδικαιοῦτο παρ' ἀπάντων καὶ θὰ εἰσχοῦτο ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων: ἀλλὰ τὰ ἐπελθόντα πράγματα ἀλλοίους συλλογισμοὺς καὶ προθέσεις ἐφάνησαν.

Ἀπὸ τῆς ΙΕ' ἐκατονταετηρίδος, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ οἰκουμηνικὸν πατριαρχεῖον, τὸ πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, τὸ ὄρος Σινᾶ καὶ τὸ Ἅγιον Ὅρος ἐκέκτηντο διάφορα ἐκκλησιαστικὰ καὶ μοναστηριακὰ κτήματα ἐν ταῖς παρίστροις Ἡγεμονίαις, ἀφιερῶθητα διὰ δωρεῶν καὶ διαθήκης ὑπὸ τῶν ἐγγυρίων ἡγεμόνων καὶ ιδιωτῶν. Ἐν τῇ ἐκδήλωσει ταύτῃ τῶν χριστιανικῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν φιλανθρωπῶν διαθέσεων οἱ μὲν ἐκ τῶν δωρητῶν ἐπραττον οὕτω χάριν τῆς ψυχικῆς σωτηρίας καὶ πρὸς δικαιώσιν τοῦ μνημοσύνου αὐτῶν, οἱ δὲ, βαθύτερον καὶ ὀξύτερον εἶπτοντες τὸ βλέμμα, ὅπως παράσχωσι κυρίως τῇ πενομένη καὶ πολλαχθὲν καταπιεζομένη τότε ὀρθόδοξῳ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ ἀρωγὴν ὕλικὴν καὶ βοήθειαν.

Ἡ ἰδιοκτησία αὕτη τῶν μνησθέντων πατριαρχείων καὶ τῶν ἱερῶν κοινοτήτων, βαθμηδὸν μεγεθυνομένη ὑπὸ τῶν ἀναφανισμένων ἐνίοτε ἐπιμελῶν καὶ χρηστῶν διαχειριστῶν, οὐδέποτε διεπιλονεικηθῆ παρ' οὐδενός, οὔτε παρὰ τῆς τοπικῆς κυβερνήσεως, οὔτε παρ' ιδιωτῶν.

Ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις ἐκτὸς τούτων ὑπῆρχον καὶ ἄλλα μοναστήρια, ὑπὸ τῶν ἐγγυρίων ἰδρυμένα καὶ κατεχόμενα: ἀλλὰ διεκρίνοντο τῶν πρώτων ἐπονομαζόμενα ἐν τόποις, μὴ καθερωμένα, μὴ προσκυνημένα μοναστήρια, ἀπ' ἐναντίας πρὸς ἐκεῖνα (καθερωμένα, προσκυνημένα μοναστήρια). Ἡ διάκρισις αὕτη, οὐδέποτε παύσατα, δεικνύει τὸ ὄλιως ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελὲς τῶν ὑπὸ τῶν πατριαρχείων καὶ τῶν ἱερῶν κοινοτήτων κατεχομένων αὐτῶν ἰδρυμάτων. Συνεπεί τῆς διακρίσεως ταύτης τὰ μὲν ὑπήγοντο ἀμέσως εἰς τὰς ἀρμοδίους τοπικὰς ἀρχὰς καὶ ἐκυβερνῶντο ὑπὸ ἐντοπιῶν ἡγουμένων, τὰ δὲ μὴ ἀναγνωρίζοντα τοιαύτην σχέσιν διοικούντο ἐλευθέρως ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ ἀποστελλομένων ἐπιτρόπων.

Ἡ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ΙΙΙ' ἐκατονταετηρίδος ἀνελθούσα τὸν ἡγεμονικὸν θρόνον ἀμφοτέρων τῶν παριστρίων Ἡγεμονιῶν σειρά τῶν ἐλλήνων ἡγεμόνων οὐδὲν ἐκαινοτόμησεν ἐπὶ τούτῳ: ἀπ' ἐναντίας μάλιστα ὑπεστήριξε καὶ κατατηγάει εὐδύντως τὰ δικαιώματα ταῦτα τῶν πατριαρχείων καὶ τῶν ἱερῶν κοι-

νοτήτων. Τὸ νὰ ἐξενέγκῃ τις γνώμην περὶ τῶν αἰορήμων τούτων ἀνδρῶν εἶναι λίαν δύσκολον. Εἴπερ καὶ ἀλλαγῶ ἐνταῦθα ἀπαιτεῖται πλήρης καὶ ἐξηκριβωμένη μελέτη τῶν προσώπων τούτων, τῶν χρόνων, καθ' οὓς ἐζησαν, καὶ τῶν περιστάσεων, ἐν αἷς εὐρέθησαν: ἄλλως ἐπιπόλαιος καὶ ἐκ τοῦ παραχρήμα ἐκπερυμένῃ κρίσει τις λίαν εὐκόλον νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὸ ἔτερον ἄκρον τῆς ἐν τῷ μέσῳ εὐρισκομένης ἀληθείας. Οὕτω φερόμενοι, ἄλλοι μὲν ὑπερεξέθειασαν, ἄλλοι δὲ ἀπεταρτάρωσαν αὐτοὺς, ἀμφότεροι ἀναξίως. Μελέτη τις ἀξία καὶ τελεία περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων, καὶ ἰδίᾳ ἐν γένει περὶ τῶν λεγομένων Φαναριωτῶν, οὔτε ἐγγράφῃ μέγρι τοῦδε, οὔτε καὶ εἶναι ἔργον, δυνάμενον νὰ ζητηθῇ παρὰ τοῦ τυχόντος καὶ ὀποτεδήποτε.

Ἡθέλησαν νὰ διαταθῶσι καὶ νὰ ἀποδείξωσι μάλιστα ὅτι οἱ Ἕλληνας ἡγεμόνες πολλαίς ἐπενέβαινον εἰς τὰ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἐλληνικῶν μοναστηρίων καὶ συχνάκις ἐπέβαλλον εἰς αὐτὰ κατὰ βούλησιν φόρους καὶ ἄλλα βάρη οὐδέτερον ὅμως τούτων ἀληθῆς ὑπάρχει. Μελετώντες τὰ περὶ τούτου ἀκριβέστερον, εὐρίσκωμεν ὅτι ἡ ἐπέμβασις αὕτη τῶν ἡγεμόνων, ὅθεν καὶ ἡ ἐν τοῖς ἀρχαίοις τῶν Ἡγεμονιῶν ἐνίοτε εὐρείας ἀπολογισμῶν εἰς κτημάτων τούτων, ἐγένετο οὐχὶ αὐθορμήτως καὶ ἀσθεκῶς, ἀλλὰ τῇ ἐπιμονῇ παρακλήσει τῶν πατριαρχῶν καὶ τῶν προϊσταμένων τῶν ἱερῶν κοινοτήτων, πρὸς τε τὸν μητροπολίτην καὶ τὸν ἡγεμόνα, πρὸς ἐξομάλισιν τῶν ἀναφωρομένων διαφορῶν μεταξύ αὐτῶν καὶ τῶν ἡγουμένων ἢ ἐξάρχων.

Ὡς ὄντων δὲ καὶ τῶν ἰδρυμάτων τούτων ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ τὴν αἰγίδα τῆς ἡγεμονικῆς κυβερνήσεως φυσικῶ τῷ λόγῳ χρεός καὶ καθήκον ἐπέβάλετο αὐτοῖς νὰ συντρέχωσιν εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῆς διὰ χρηματικῶν εἰσφορῶν καὶ καταβολῶν: τοῦτο δὲ οὐδέποτε διημφισθητήθη.

Εἶναι ἀλήθες ὅτι καὶ ἐκτακτοὶ τινες ἀπηγοῦντο παρ' αὐτῶν ἔρανοι ὑπὸ τινῶν ἡγεμόνων, ἀλλὰ τοῦτο ἐγένετο μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιφυλάξεως, πρὸς ὄφελος τοῦ τόπου καὶ ἐν δειναῖς περιστάσεσιν. Οὕτως ὁ ἡγεμὼν Ἀντίοχος Καντεμίρης, τῷ 1706, ἐπέβαλεν ἐκτακτον φόρον εἰς τε τὰ ἐντόπια καὶ μὴ μοναστήρια, ἀλλ' ἐνεκα τῶν τοῦ τόπου συμφορῶν. Ἐπίσης ὁ ἡγεμὼν Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἐπέβαλε νέον φόρον εἰς τὰ ἐλληνικὰ μοναστήρια, ἀλλὰ συγχρόνως ἀπέβλαξεν αὐτὰ τοῦ πρὸς τὸν ἡγεμόνα διδομένου: ὁ δὲ νέος ὄρισθῆ ὑπὲρ τῆς τῶν γραμμῶν ἐν τῷ τόπῳ διαδόσεως.

*Αν οι δισχυρισμοί οὗτοι, ότι δηλαδή κατ' έτος έδιδον λόγον διαχειρίσεως τὰ έλληνικά μοναστήρια εις τὸν ήγεμόνα, ήσαν αληθεύς τότε κατὰ τὸ 1808 τὸ βλαχικὸν διθάνιον δὲν θὰ εὕρισκετο ἐν άγνοίᾳ, ὡστε νὰ ζητῆ πληροφορίας ἐπὶ τούτῳ παρὰ τοῦ μητροπολίτου. Ἄλλὰ καὶ αὐτῆ ἡ ἐπὶ τούτου χωρήσατα ήγεμονική τοῦ Κούζα κυβέρνησις δὲν ήδυνήθη ῤητιῶς καὶ έκπεφρασμένως νὰ άρνηθῆ τήν διάκρισιν ταύτην τῶν έγγωρίων ἀπὸ τῶν έλληνικῶν μοναστηρίων. Ἄνατζερί μάλιστα ἐν τῷ έγγράφῳ αὐτῆς, ὅτι πάντοτε οἱ έξαρχοὶ καὶ ήγούμενοὶ εὐπειθεῖς ἐφάνησαν πρὸς τοὺς νόμους τοῦ τόπου, ἀλλ' ἐν τέλει καταγκυκακτημένη άναφανεῖ ὅτι παρὰ πάντων ἀπὸ πολλοῦ ὡς καὶ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐζητεῖτο ἡ άποκομπῆ τῶν έλλήνων μοναχῶν, μόλις δὲ κατὰ τὸ 1821 εἰσηκούσθη ἡ ἔθνική αὐτῆ εὐχή.

Φευσὸς καὶ άनुπόστατον τὸ τοιοῦτο. Τῷ 1821 ἄληθῶς ἐξεδιώχθησαν πάντες οἱ έλληνες ήγούμενοὶ καὶ έξαρχοὶ ἐκ τῶν θέσεων αὐτῶν, ἀλλὰ γνωστὸν εἶναι διατί καὶ ὑπὸ τίνων ἐξεδιώχθησαν, οὐχί δὲ ὅτι ήσαν άπειθεῖς πρὸς τήν κυβέρνησιν τοῦ τόπου (ὅλας τοῦ αντιθέτου πρὸς τὰ άνωτέρω ὀμολογηθέντος). Αὐτῆ δὲ ἡ μολδαυική κυβέρνησις, άλλως τε τὸν μάρτιον τοῦ 1827 ἔσχε τήν πρωτοβουλίαν τῆς άνακλήσεως τῶν φυγόντων καὶ ἐπανόδου τῶν πραγματῶν εις τήν προτέραν κατάστασιν, συμφώνως πρὸς τὸ ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθὲν κατ' ιούνιον τοῦ αὐτοῦ έτους σουλτανικὸν φερμάνιον. Ἦδη κατὰ τὰς άρχάς τοῦ 1828 ήσαν ἐγκατεστημένοι, καὶ ἡ μολδαυική κυβέρνησις εἶχεν ἀποδώσει τοὺς ἀπολογισμούς τῆς κατὰ τήν άπουσίαν διαχειρίσεως, ὡστε άπορεῖ τις τί νὰ εἶπῃ περὶ τῶν γραψάντων, ὅτι μόλις μετὰ τήν ἐν Ἀδριανουπόλει συνθήκην τῶν Ρώσων, 2 Σεπτεμβρίου 1829, καὶ δυνάμει αὐτῆς ἐπανήλθον οἱ έλληνες ήγούμενοὶ καὶ έξαρχοὶ.

Ἄρῳ εἰληξεν ὁ ρωσσοτουρκικὸς πόλεμος διὰ τῆς εἰρήνης τῆς Ἀδριανουπόλεως. ἡ Ρωσσία εθεώρησε καλὸν ὅπως ἐπὶ τινὰ χρόνον καταλάβῃ τὰς περιστρίους Ἡγεμονίας στρατιωτικῶς, ἔς καὶ πραγματικῶς κατέλαβε μέχρι τοῦ 1844. Κατὰ τὸ δεκαπενταετὲς τοῦτο χρονικὸν διάστημα τὰ έλληνικά μοναστήρια οὐ μόνον δεινῶς κατεπιέσθησαν, ὑποβληθέντα εις έκτακτα βάρη, ἀλλὰ προσέτι οἱ έγγωριοὶ, ἐμφυχωθέντες, φάνεται, ἐκ τῆς παρουσίας τῶν Ρώσων, διενεώθησαν νὰ διεκδικήσωσι τήν κυριότητα αὐτῶν, λέγοντες ὅτι πρῶτον ἀπὸ τῆς τοῦ 1828 ἐπανόδου αὐτῶν οἱ Έλληνες ήρξάντο νὰ προφέρωσι τήν λέξιν ἰδιοκτησία.

Συγγρόνος δ' ἐπὶ τῆς κατοχῆς στρατηγὸς Κίσελερ ἀπήγγελλε πᾶσαν άποστολήν εις τὸ έξωτερικὸν οἰασθήποτε προσόδου. Τοῦτο ἐνεθάβρουν ἐτι τοὺς ἐντοπίους άρχοντας, ὡστε νὰ κατακραυγάζωσι κατὰ τῶν έλλήνων μοναχῶν, καὶ νὰ απαιτῶσι τήν ἀποδίωξιν αὐτῶν. Ἄλλὰ τοῦτο οὔτε ὁ ρώσσοσ στρατηγὸς ἐφάνη ὅτι παρεδέχθη, οὔτε καὶ ἡ Τουρκία ήθέλησε ν' άκούσῃ. Τούτεθεν ἡ κατὰ τῶν Έλλήνων καταφορά ἐτι μᾶλλον ὑπετρέψη καὶ ηὔξησε.

Πρὸς κατάπαυσιν λοιπὸν τῆς άδικου ταύτης ἐξεγέρσεως κατὰ τῶν έλληνικῶν μοναστηρίων, καὶ πρὸς εἰρηνικήν διευθέτησιν τῶν διαταραχθέντων πραγματῶν ἐλήφθη πρόνοια ὑπὸ τῶν Ρώσων κατὰ τήν σύνταξιν τοῦ Ὄργανικοῦ νόμου τῶν Ἡγεμονιῶν. Ἐν τῷ άρθρῳ 363 τοῦ νόμου τούτου διατάσσεται ἡ σύστασις μικτῆς ἐπιτροπῆς: ἔργον αὐτῆς θὰ ήτο ἡ διευκρίνισις τῶν ἐξῆς τριῶν ζητημάτων: πρῶτον, νὰ ἐξετάσῃ τοὺς τίτλους τῶν καθιερωμένων μοναστηρίων: δευτερον, νὰ άνακαλύψῃ τὰς ἐν τῇ διαχειρίσει αὐτῶν καταγρήσει καὶ νὰ περιστείλῃ αὐτάς: καὶ τρίτον, νὰ άνεύρη τί δύνανται νὰ χρηγηῶσι τὰ μοναστήρια ταῦτα ὑπὲρ τῶν φιλανθρωπικῶν τοῦ τόπου ἱδρυμάτων, Περιττὸν νὰ ὑποδειξωμεν, διότι εὐκόλως έκαστος διαβλέπει ἐν τῷ άρθρῳ τούτῳ τοῦ Ὄργανικοῦ νόμου τήν άναγνώρισιν τῆς ὑπαρχούσης διακρίσεως μεταξύ τῶν έλληνικῶν καθιερωμένων μοναστηρίων καὶ τῶν έγγωρίων: ὅτι ὅμως γρήξει παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι τὸ πασιφανὲς τοῦτο γράμμα τοῦ νόμου διεστράφη ἐπὶ τούτου, ὡστε καταρθείῃ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐπιχειρήμα εις τοὺς ἐναντίους.

Ἡ διάταξις αὐτῆ ἐμεινε γράμμα νεκρὸν, διότι ἡ ἐξετασις τῶν τῆς ἰδιοκτησίας έγγράφων δὲν συνέφερεν εις τοὺς Μολδοβλάχους.

Εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτελεσμα ἀπέληξαν μετὰ τοῦτο καὶ νέα διαπραγματεύσεις, άρξάμεναι μεταξύ τῶν αντιπροσώπων τῶν Ἡγεμονιῶν, τῶν πατριαρχείων καὶ τῶν ἱερῶν κοινότητων, τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ρωσίας, καὶ παραταθεῖσαι μέχρι τοῦ 1853. ἡ έρευνα τῶν τῆς ἰδιοκτησίας τίτλων ὑπέρηξεν ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου, ἐφ' ἧς ἔναυαίρησαν πᾶσαι αὐταὶ αἱ ἐνέργειαι.

Αἱ κυβερνήσεις τῶν παριστρίων Ἡγεμονιῶν ἐπέμενον ἐν τῇ ἀξίῳσει αὐτῶν τοῦ νὰ καταβάλληται τὸ ἐν τέταρτον τῶν εἰσοδημάτων τῶν έλληνικῶν μοναστηρίων ὑπὲρ τῶν ἀγαθῶν καταστημάτων τοῦ τόπου, τοῦτο δὲ ἐσκεμμένως καὶ πονηρῶ τῷ σκοπῷ ἀπήτουν, διότι πρὸς εξακριβώσιν τοῦ τετάρτου τούτου θὰ ἐγένετο ἀνάγκη νὰ ἐπεμβαίνουσιν εις τὰ τῆς δια-

χειρίσεως καὶ διοικήσεως τῶν κτημάτων αὐτῶν. Οἱ πατριαρχαὶ καὶ αἱ ἱεραὶ κοινότητες εις ταῦτα ἐπρότεινον νὰ χρηγηῶσιν ἐτησίως ἐκ τῶν εἰσοδημάτων 50,000 μὲν φλωρίων τῇ βλαχικῇ, 12,500 δὲ τῇ μολδαυικῇ κυβερνήσει. Καὶ ἡ μὲν βλαχικὴ κυβερνήσις ἐφάνετο ἐπίμονος καὶ άκατάπειστος, ἐνῶ ἡ μολδαυική ἀπεδέξατο καὶ ἐδήλωσε τοῦτο δι' έγγράφου ἀπὸ 15 Μαΐου 1851. (Ἔπειτα τὸ τέλος).

ΠΕΡΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

(Συνέχεια τῆς ἀριθμὸν 39).

Τὸ βλέμμα τῆς παιδεύσεως εἶναι πρὸς τὸ μέλλον ἐστραμμένον, ἄτε προπαρασκευάζουσης τὸν παῖδα διὰ σκοπὸν, ὃν ὡς ἀνὴρ θελεῖ ποτε πραγματοποιῆσαι. Ἄλλ' οἱ σκοποὶ ἐκεῖνοι δύνανται ποικίλοι νὰ ὦσι: πῶς λοιπὸν δύνανται ἡ άγωγή περὶ πάντων τούτων νὰ προνοήσῃ; Ὑποθετίσθω ὅμως ὅτι δύνανται δὲν θελεῖ ἄρα γὰρ τούτους ἐν τῇ πολλαπλότῃ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς συγχύσει, καίπερ ἄπακταν αὐτῆς τὴν ἐνεργότητα θέτουσα εις ἐνέργειαν, ὅπως πᾶσι τοῖς μέλλουσι νομίμοις τοῦ ἀνδρὸς ἐξυπηρετήσῃ σκοποῖς: Ἐὰν δὲ αὐτῆ πάσας τὰς προκειμέναις αὐτῇ ἐργασίας ἀδυκατῆ ἐκ μιᾶς ἀρχῆς νὰ περισθῆ, τότε ἀνάγκη ταῦτας νὰ συνάψῃ ἐν μιᾷ ἐνώσει, ἵνα οὕτω τολλάχιστον άναπληρωτικῶς ἐναιῶν τι περισθῆ πρόγραμμα διὰ τὴν ὁλότητα τῆς δρασσεως αὐτῆς.

Ἐὰν δὲ ὑπῆρχον ἀναγκάζα προβλήματα, πρὸς λύσιν τῶν ὑποίων πᾶς ἄνθρωπος ὄφειλε νὰ συντελέσῃ, ἡ άγωγή θὰ ήτο κυρίως ἡ πρὸς λύσιν τούτων τῶν παῖδα προπαρασκευάζουσα. Τὰ δὲ προβλήματα, ἐν οἷς τὸ αὐθαίρετον ἐνουπάχει, ήθελεν αὐτῆ τοσοῦτον λάθει ὑπ' ὧν, ἐφ' ὅσον τὰ ἀναγκάζα τὸ ἐπέτρεπον. Ἄρχομένη δὲ ἡ παιδαγωγική κατὰ τὴν ἐνεργειαν αὐτῆς ἐκ τῶν ἀναγκάων προβλημάτων τοῦ μέλλοντος ἀνδρὸς, θελεῖ τολλάχιστον τὴν κυρίαν τῆς άγωγῆς διάνοιαν πορισθῆ. Θελεῖ δὲ εὔρεθ ὅτι ἡ τῆς διανοίας ταύτης τῆς παιδαγωγικῆς ἀντιστοιχοῦσα μὸρφοσις εδράζεται ἐπὶ ὧρον τοσοῦτον εὐρῷ ἐνεργούντων, ὡστε οὗτοι περιλαμβάνουσιν τὴν ὁλότητα τῆς ἀνθρωπίνης άγωγῆς, μεθ' ἀπάντων τῶν μερῶν αὐτῆς εὐρίσκαμένοι ἐν ἐνότητι. Οὕτω δὲ θελεῖ αὐτῆ συγγρόνωσ τὴν άρχὴν διὰ τὴν ἀνάπτειν τῆς ὅλης ἐπιστήμης ἀποτελέσει.

Ὑπάρχουσι λοιπὸν ὅπως τοιαῦτα ἀναγκάζα προβλήματα τῷ ἀνθρώπῳ. Ἐκάστος ἄνθρωπος ἀνάγκη νὰ βούληται τι: καὶ ὅσον καὶ ἂν τὰ ἀντικείμενα τῆς

βουλήσεως αὐτοῦ ήναι διάφορα, διότι ἐκ στιγμιαίας ἰδιοτρόπου διαθέσεως (Laune) ἡ τύχης ἐξαρτῶνται, ὡστε νὰ μὴ δύνωνται νὰ προνοῶνται, ἡ βούλησις ὁμοῦς ὑπόκειται ἀναποδράτως τῇ ἠθικῇ κρίσει. Ἀὐτῆ δὲ δὲν ἐπισκοπίζεται ἐκ τῆς ἐπιβρότης, ἦν ἡ ἐκ τῆς βουλήσεως ἀπορρέουσα πρᾶξις ἐπ' ἀγαθῷ ἢ κακῷ τοῦ βουλομένου ἢ τῶν ἄλλων ἐχει: οὐδῶλως δὲ δεῖται μακρῶν σκέψεων, ἵνα ὁρίσῃ τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς, ἀλλ' ἀμέσως καὶ ἀναγκάτως ἐπὶ τῶν σχέσεων αὐτῆς ἡ ἠθική κρίσις ἐκφέρεται. Ἡ ἠθική ἐπομένως μὸρφοσις εἶναι ἀναγκάων πρόβλημα τῆς άγωγῆς: ἐὰν δὲ αὐτῆ προβάλλῃ πρὸ τῶν ὀρθάλμων αὐτῆς, τί ποτε ὁ παῖς θελεῖ ἀποθῆ ἀνάγκη νὰ νοῆ αὐτὸν βουλομένον καὶ ἐκπέρουσα τὴν ἑαυτῆς κρίσιν περὶ μελλούσης τοῦ παιδὸς βουλήσεως, συνεχφέρει καὶ τὴν περὶ αὐτῆς.

Ἡ ἠθική λοιπὸν μὸρφοσις εἶναι ἀναγκάων πρόβλημα τῆς άγωγῆς. Ὅσον δὲ ἀφευδῶς ἡ ἠθική κρίσις ἐν τῷ ἐσχάτῳ καὶ ὑψίστῳ αὐτῆς κριτηρίῳ περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου γνωματεύει, τόσον ἀφευδῶς ἡ δὲ ἐκεῖνων τῶν λέξεων ὀριζομένη ἰδέα περιέχει τὴν κυρίαν διὰ τὴν άγωγήν γνώμην. Τίνες δὲ δευτερεύοντες σκοποὶ πλὴν τῶν κυρίων εἶτι ἀνάγκη νὰ ἐπιδιωχῆ καὶ ἐν τίνι ἐκτάσει δύνανται οὗτοι νὰ ἐπιζητηθῶσι: Περὶ τούτου ὑπάρχουσι διάφοροι γνώμαι: ἀναλόγως τῆς θεωρίας, ἦν έκαστος περὶ τῆς ἀρχικῆς τῆς βουλήσεως καταγωγῆς ἀποδέχεται. Ὅ φρονῶν ὅμως ὅτι ἡ βούλησις ἐκφέεται ἐν τοῖς τελειοτέροις ἀνθρώποις, ὡς τὸ φυτὸν ἐκ τοῦ ἤδη παρσκευασμένου εδάφους, θελεῖ πιστεύσει ὅτι πλὴν τῶν ἐκ τῆς ἐνεργείας τῆς άγωγῆς πρὸς ἠθικοποίησην παραγομένων, ἀσχετίως πρὸς ταύτην εἶτι πλεῖστα δύνανται ἐν τῷ παιδί νὰ ἐκβάλαστήσωσιν. Ἄλλ' οἱ οὕτω φρονούντες καὶ πιστεύοντες σφάλλονται, διότι ἡ βούλησις οὐδεμία εἶναι αὐτοτελὴς δύνανσις τῆς ψυχῆς ἢ ἀπόρροια τοιαύτης τινὸς, ἀλλὰ προῖν ἐν τῇ ψυχῇ, ἥκιστα αὐτοτελὴς ἢ καθ' ἑαυτὸ ὑπάρχον, ὡς κίνησις τις ἢ χημικὴ ἐνέργεια ἐν τῇ ὕλικῇ φύσει. Ἐπὶ τῆς κινήσεως καὶ τῆς χημικῆς ἐνεργείας ἀμέσως ἀδύνατον νὰ ἐπενεργήσῃ τις, μὴ ἐπὶ τῆς ὕλης ἐπενεργῶν, ἥτις κινεῖται ἢ ἐπὶ τῆς ὕλης, ἥτις χημικῶς ἐνεργεῖ. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον ἐλάχιστα δύνανται τις ἐπὶ τῆς βουλήσεως αὐτῆς νὰ ἐπενεργήσῃ, μὴ γνωστικῶν τὴν ὕλην, δι' ἧς ἡ βούλησις τελεσιουργεῖται. Ἡ βούλησις ὅμως εἶναι καθαρὸν τῶν παραστᾶσεων προῖν καὶ ὀρισμένη τις αὐτῶν ἐνέργεια. Ὡ: δὲ αἱ δονήσεις, αἱ δὲ οἰκονόγη ποτε αἰτίαν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ σώματι τινος προ-

καλούμενοι, ἤττον ἐκ τῆς ποιητικῆς καταστάσεως τῶν ἰδίων αὐτοῦ στοιχείων ἐξαρτῶνται ἢ ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ταῦτα — βεβαίως συνεπεΐα τῆς ποιητικῆς αὐτῶν καταστάσεως — μετ' ἄλλήλων συνημμένα εἰσιν, οὕτω καὶ ἡ βούλησις — ὡς καὶ τὸ αἶσθημα — ἧτις ὑφίσταται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ συνεπεΐα ἐρεθισμοῦ ἤττον ἐκ τῆς ποιότητος ἐκάστης τῶν ἰδίων αὐτῆς παραστάσεων ἐξαρτᾶται, ἢ ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν αὐταὶ μετ' ἄλλήλων συμπλέκονται. Ὁ βουλούμενος λοιπὸν νὰ ἐπενεργήσῃ οὕτως ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε οὗτος συνεπεΐα δεδομένης ἀφορμῆς νὰ αἰσθάνηται καὶ βουλήται καὶ δὴ καὶ νὰ πράττῃ καθ' ὠρισμένον τρόπον, ἀνάγκη νὰ κατατάξῃ τὰς ἐννοίας αὐτοῦ καθ' ὠρισμένον τρόπον. Ἡ βούλησις οὐδεμία ἰδιαιτέρα τῆς ψυχῆς εἶναι δύναμις, ἀλλὰ μόνον διαθέσις τοῦ θυμικοῦ, οὐδὲ ἀυτεξούσιος καὶ καθ' ἑαυτὴν ὑπάρχουσα, ἀλλ' ὑφίσταται μόνον ὡς τοιαύτη ἢ ἀλλοῖα ἐννοσίαι τοιούτων ἢ ἀλλοίων παραστάσεων. Δὲν ὑπάρχει ἐπομένως ἐπενεργεΐα τις ἐπ' αὐτῆς καὶ οὐδεμία ἐτέρω μὴ ἀφορμῆς αὐτῆς εἶναι ἐφικτὴ, ἢ ἡ διὰ τῆς παραγωγῆς παραστάσεων καὶ τῆς ἐνώσεως τούτων εἰς σειράς καὶ κλοπῆς τῶν σειρῶν ἢ διὰ τοῦ σχηματισμοῦ ὁμάδων παραστάσεων. Εἶναι δὲ ἀληθές ὅτι πάντα τὰ τμήματα τῆς διανοίας δὲν σχετίζονται ἐν ἰσῆ στενῇ καὶ ἀμέσῳ ἀναφορᾷ πρὸς τὴν βούλησιν· ἀλλὰ καὶ οὐδὲν εἶναι ἄσχετον πρὸς αὐτὴν, οὐδεμίαν παραστάσεως ὑπαρχούσης, ἧτις ἐν ἰδιαιτέροις περιστάσεσι δὲν ἦθελεν ἀσκήσει ἀξιόλογον ἐπ' αὐτῆς ἐπιρροήν· διότι αἱ πνευματικαὶ ἐνέργειαι ἐξαρτῶνται μεγάλως ἐκ τῶν σωματικῶν. Μόρφωσις ἐπομένως τῆς βουλήσεως πρὸς ἡθικοποίησιν εἶναι ἀκατανόητος ἂνευ τῆς τοῦ ὅλου ἀνθρώπου μορφώσεως· καὶ τὴν ἀνάγκην οὐδὲν ἐπενεργεῖ μορφωτικῶς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, οὕτινος ἡ ἐνέργεια δὲν φέρει ἡθικοποιὸν χαρακτῆρα.

Μορφοῦται, σχηματίζεται καὶ διορίζεται ἡ διάνοια τοῦ παιδὸς πρῶτον διὰ τοῦ καθ' ἡμέραν πραγματικοῦ βίου. Ἀλλ' αἱ βιωτικαὶ τοῦ παιδὸς σχέσεις εἰσὶ στεναὶ καὶ περιορισμέναι· στενὴ ἐπομένως καὶ περιορισμένη κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ σφαιρα τῶν ἐννοιῶν, ἣν ἐκείναι παράγουσιν. Αὗται βεβαίως εὐρύνονται βαθμιαίως, ἀλλ' ἐν ᾧ μέτρῳ εὐρύνονται, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἀποσπῶνται τῆς ἐπενεργείας τοῦ παιδαγωγοῦ. Ἀνάγκη ὁμῶς ἀντικρῶ πρὸς τὰς ἀξιολογωτέρας βιωτικὰς σχέσεις εὐρεῖν καὶ ἕμμονος μὴ μορφωσις τοῦ παιδὸς νὰ βαίνη, εἴαν θέλῃ τις νὰ προφυλάττῃ αὐτὸν ἐκ πιθανῶν παρεκτροπῶν.

τῷ δὲ παιδαγωγῷ θελεῖ εἶσθαι ἀνέφικτον τὰς σχέσεις ἐκείνας, αἵτινες ἐν ἡθικῇ ἀναφορᾷ ἐπιζημῶς ἐπὶ τοῦ παιδὸς ἐπενεργοῦσι, ν' ἀποτρέψῃ ἀπ' αὐτοῦ. Διότι, εἴαν πρὸς ἀποτροπὴν μεταχειρισθῇ συνεχῆ ἐπιτήρησιν καὶ ἀγρυπνον προφύλαξιν, θελεῖ γίνεαι παραίτιος ἡθικῆς τῷ παιδί βλάβης, δι' ἧς ἡ πᾶσα ἡθικὴ τοῦ παιδὸς δύναμις θελεῖ δολοφονηθῆ, ἢ μυστηριώδης τις ἀντίδρασις κατὰ τῶν μέτρων τῆς ἀγωγῆς ἐν αὐτῷ γεννηθῇ. Ὅθεν ἀνάγκη δι' ἄλλων μέσων σφαιρα ἐννοιῶν ἐν τῷ παιδί νὰ δημιουργηθῇ, ἧτις ἀπ' ἐνός μὲν νὰ σχετίζεται μετὰ ἀξιολογωτέρων βιωτικῶν σχέσεων ἢ ἐκείναι, αἵτινες παριστῶσι τὴν ἄμεσον πραγματικότητα τοῦ παιδὸς κανονικῶς· ἀπ' ἐτέρου δὲ ἡθικῶς νὰ ὑψοῖ τὸν παῖδα τοσοῦτον, ὥστε νὰ δύνηται ὁ παιδαγωγὸς ἄνευ ἐναγωνίου προφυλάξεως ἐν τῇ πραγματικότητι αὐτοῦ ν' ἀφήσῃ αὐτὸν ἐλευθέρως νὰ ἐνεργῇ.

Τὰ δὲ λοιπὰ πρὸς μὴ μὴ μορφῶσιν τῆς διανοίας μέσα μόνον ἡ διδασκαλία δύναται νὰ παράσχη. Ἐκ τούτου ἀπορρέει ἡ ἀρχὴ τῆς παιδαγωγικῆς διδασκαλίας, ἧς ὁ τελικὸς σκοπὸς δὲν εἶναι γνώσεις τινας τῷ παιδί νὰ παράσχη, οὐδὲ ποῖαν τινα πνευματικὴν νὰ δημιουργήσῃ ἐν αὐτῷ μὴ μορφῶσιν, ἀλλὰ νὰ εὐρύνῃ τὸν κύκλον τῶν διανοημάτων αὐτοῦ, πλουτήσῃ καὶ διαμορφώσῃ αὐτὸν, ἐπενεργῶν ἐπ' αὐτοῦ ἡθικῶς¹.

Ἐὰν δὲ πλὴν τῆς παιδαγωγικῆς διδασκαλίας δύνανται νὰ ὑπάρχωσι καὶ ἄλλα μέσα, δὲν θέλομεν ἐνταῦθα ἐρευνᾶσαι.

Πρῶτον δὲ ἐρωτῶμεν, πόσον πρέπει ἡ διδασκαλία νὰ ἐκταθῇ καὶ ποίου εἶδους ἀνάγκη νὰ ᾖ, εἴαν πρέπει αἱ ἀξιώσεις, ἃς ἡ ἡθικὴ μὴ μορφῶσις διορίζει, νὰ ἐκπληρῶνται; (Ἔπεται συνέχεια).

Ε. Α. ΚΕΧΑΓΙΑΣ.

ΤΟ ΓΑΛΑ. — Διὰ νὰ πεισθῆς, ὅτι τὸ πωλούμενον γάλα δὲν εἶναι νοθευμένον μετὰ ὕδατος, ἐμβαψον μεγάλην καθαρὰν βελόνην πλεξιμάτος καθέτως εἰς τὸ γάλα καὶ ταχέως ἐκβάλῃ αὐτήν. Ἐὰν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἐμβαψείσης βελόνης μείνη σταγὼν τοῦ γάλακτος ἐπικεκολλημένη, τὸ γάλα εἶναι ἀνόθευτον. ἐνῷ ἐκ τοῦ δι' ὕδατος νοθευμένου γάλακτος θὰ ἐκβληθῇ ἡ βελὸν κατὰ καθαρά. (Ἔστία).

¹ Σημ. Κατὰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ σκοποὶ τῆς παιδαγωγικῆς διδασκαλίας εἶναι ἡ ἡθικὴ καὶ θρησκευτικὴ τοῦ ἀτόμου μὴ μορφῶσις, ἵνα ὑψωθῇ εἰς τὰ κατ' ἰδέαν τῆς προσωπικότητος.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑΙ ΣΚΗΝΑΙ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

ΑΓΩΓΗ ΑΔΕΛΦΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

Τὴν φορὰν ταύτην εἰσδύμενος εἰς βασιλικὴν οἰκογένειαν. Φαίνεται ὅτι βασιλικὴ καὶ ἰδιωτικὴ οἰκογένεια εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό. Τὰ φυσικὰ αἰσθητά, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ οἰκογένεια, ἡ οὐκὴ σπογγίη, ἡ πατρικὴ ἀγάπη, τὸ μητρικὸν φίλτρον, ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη εἶναι τοσοῦτο ἰερά, ὥστε πάντες θεωροῦσιν αὐτὰ ἐκούσιως ὡς ἀμετακίνητα· ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει. Βασιλεῖς· καὶ βασιλισσαί, βασιλοπούαιδες καὶ κόραι βασιλέων, δὲν εἶναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς ἡμεῖς, πατέρες, μητέρες καὶ ἀδελφοὶ, ἀλλ' οὐδὲ δύναται νὰ ᾖναι τοιοῦτοι. Ὁ πολιτικὸς λόγος εἰσδύει κατ' ἀνάγκην εἰς τὰ αἰσθητά αὐτῶν καὶ τροποποιεῖ αὐτὰ· ἔχουσι καθήκοντα, ἀπερ ἡμεῖς δὲν ἔχομεν, τὰ δὲ δίκαια αὐτῶν εἶναι ἐτι μᾶλλον διάφορα τῶν ἡμετέρων. Ἐν μόνον πρὸς τοῦτο φοβερὸν παράδειγμα ἄρχει. Πέτρος ὁ Μέγας ἐφόνευσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Διατί; Αἰθνητικαὶ καὶ προσφάτως γενόμεναι μαρτυραὶ ἀποδεικνύουσι τοῦτο, ἧτοι ὅπως μὴ ἀφήσῃ νὰ περιέλθῃ τὸ ἀρτιγενὲς αὐτοῦ κράτος εἰς τὰς χεῖρας παράφρονος. Πεισθεὶς δι' ἀναμνηρίστων ἀποδείξεων ὅτι τὸ κράτος αὐτοῦ ἦθελεν ἀπολεσθῆ διὰ τοῦ τσαράβεως, ἔθυσεν αὐτὸν εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ἐὰν ὁ πατήρ ἐφόνευσε τὸν υἱόν, τοῦτο δηλοῖ ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐνόθευεν αὐτοῦ ἐφόνευσε τὸν πατέρα. Ὁ δυνάμενος νὰ γινώσκῃ τὴν ἰδιωτικὴν ἱστορίαν τῶν βασιλευσσοῦν οἰκογενειῶν, θὰ ἐφρικία διὰ πάσας τὰς μυστηριώδεις τραγωδίαις, ὅσαι διαδραματίζονται ἐν τῷ βῆθει τῶν βασιλικῶν μεγάρων. Εἰς τὰ δράματα ταῦτα δὲν βέει μὲν ἄσιποτε τὸ αἷμα, οὐδὲ πρόκειται πάντοτε περὶ φόνου. Οἱ θυσιαζόμενοι συχνότατα ἐν αὐτοῖς δὲν εἶναι ἀνθρώπινα πλάσματα, εἶναι τὰ αἰσθητά αὐτῶν. Ἡ δυναστὴ ἀγερωγία, ἡ φιλοδοξία, ὁ φόβος, ὁ πολεμικὸς λόγος εἶναι οἱ δῆμοιο. Ἡ παροῦσα ἀφήγησις τῆς ἀγωγῆς ἀδελφοῦ βασιλέως θὰ διαφωτίσῃ διὰ ζοφερωτάτου χρώματος ἐν ἐσωτερικῶν βασιλικῆς οἰκογενείας. Θὰ ἴδῃτε ἐν τῇ ἀφήγησει ταύτῃ μῆτέρα διαφθέρουσαν τὰ ἦθη, ἢ ἀφίνουσαν νὰ διαφθαῖ ὁ ἕτερος τῶν υἱῶν αὐτῆς ἐκ σπογγίης πρὸς τὸν ἄλλον. Βεβαίως τὸ πρόσωπον, ὅπερ σπογγίης πρὸς τὸν ἄλλον. Βεβαίως τὸ πρόσωπον, ὅπερ παρίσταται ὡς ὁ ἦρωσ τοῦ δράματος τῆς ἱστορίας ταύτης, τὰ μᾶλα περιφρονεῖται καὶ καταισχύεται, καὶ ὁμῶς καταληθθῆσεται τις ὑπὸ οἴκτου, βλέπων τί ἡ φύσις δι' αὐτὸ ἐπραξε καὶ τί ἡ ἀγωγή ἐποίησεν αὐτό.

Κατ' εὐτυχίαν συγκυρίαν ἀναγκῶν τὴν αἰθνητικὴν ἀφήγησιν τῶν πρώτων ἐτῶν ἀδελφοῦ βασιλέως, ὁδαμῶς εἰδίτασα νὰ ἐνδιατρίψω ἐν ταῖς λεπτομέ-

ρείαις τῆς ζωῆς βασιλόπουιδος μαθητοῦ, αἵτινες περιέχουσι μεγίστην πρακτικὴν ὠφελείαν.

Γάστῶν ὁ νεώτερος ἀδελφὸς Λουδοβίκου τοῦ Π' ἐγεννήθη ἐν Φοντανεβλῶ τὴν 25 ἀπριλίου 1608, εἴ μὲν ἔτη μετὰ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, δύο δὲ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ πατρός. Μέχρι τῆς ἡλικίας ἐπτὰ ἐτῶν θανάτου τοῦ πατρός. Μέχρι τῆς ἡλικίας ἐπτὰ ἐτῶν θανάτου τοῦ πατρός. Μέχρι τῆς ἡλικίας ἐπτὰ ἐτῶν θανάτου τοῦ πατρός. Μέχρι τῆς ἡλικίας ἐπτὰ ἐτῶν θανάτου τοῦ πατρός. Μέχρι τῆς ἡλικίας ἐπτὰ ἐτῶν θανάτου τοῦ πατρός. Μέχρι τῆς ἡλικίας ἐπτὰ ἐτῶν θανάτου τοῦ πατρός.

Τὴν 19 ἰουλίου 1615, ἡμέραν καθ' ἣν ὁ Γάστῶν συνεπλήρου ἐπτὰ ἔτη καὶ μῆνας τρεῖς, τῇ συστάσει τοῦ στρατάρχου δ' Ἀνκρ. ἢ Μαρία τῶν Μεδίκων ἐδωκεν αὐτῷ ὡς παιδαγωγὸν τὸν κ. δὲ Βρέβ, ὅστις ἐπὶ μακρὸν αἰσίως ὑπερέτησε τὸ κράτος εἰς ἀπομεμακρυσμένους ὑπερρεσίας, ἢ δ' ἐν Ρώμῃ διαμονῇ αὐτοῦ ὡς πρεσβευτοῦ ἀνήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῶν διπλωματῶν. Τὸ παιδαγωγικὸν αὐτοῦ καθῆκον διήρκεσεν ἐπὶ τριετίαν. Τὴν ἀφήγησιν τῆς τριετίας διήρκεσεν ἐπὶ τριετίαν. Τὴν ἀφήγησιν τῆς τριετίας διήρκεσεν ἐπὶ τριετίαν. Τὴν ἀφήγησιν τῆς τριετίας διήρκεσεν ἐπὶ τριετίαν. Τὴν ἀφήγησιν τῆς τριετίας διήρκεσεν ἐπὶ τριετίαν.

«Τὸ πρῶτον καὶ ἰσχυρότερον μέσον τῆς ἀγωγῆς ἦν ἀνάγκη εἶναι ἡ ὑποταγὴ ἢ ἑμαυτῷ ἐπέβαλλον παρὰ τῷ βασιλόπουιδι. Πάντοτε ἦν παραθεμιένη τράπεζα διὰ τὸν παιδαγωγὸν, πλήρης φαγητῶν, εἰς ἣν ἐγὼ οὐδέποτε παρεκάθησα, ἡναγκασμένος νὰ γευματίζω καὶ νὰ δεῖπνω πάντοτε μετὰ τοῦ μαθητοῦ μου ὅπως ἀφαιρῶ ἀπὸ τῶν κατωτέρων αὐτοῦ τὰ μέσα τοῦ συνδιαλέγεσθαι μετ' αὐτοῦ, ὅπως εὐχῶ αὐτὸν εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ ἐξοικεῖν πρὸς τοὺς ὑψηλοὺς λόγους, τοὺς μόνους ἀξίους βασιλόπουιδος.

«Ἐπὶ τριετίαν ἔστρωνον καθ' ἑκάστην ἐσπέραν παρὰ τὴν κλίνην αὐτοῦ ἀχρυστρομηνὴν ἐφ' ἣς ἐκοιμώμην, ὅπως μὴ ἀφήσω αὐτὸν εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐν τῷ δωματίῳ κοιμωμένων καὶ προλάβω ὅπως μὴ εὐρή εὐκαιρίαν, ἐγείρομενος νὰ εἴπῃ τι αὐτῷ, ὅπερ δὲν ἔπρεπε ν' ἀκούσῃ.

«Οὐδέποτε κατὰ τὴν τριετίαν ταύτην ἐξῆλθε τῆς κλίνης αὐτοῦ χωρὶς καὶ ἐγὼ νὰ ἐγερθῶ, μόλις δ' ἐγερθεὶς ἤρχετο τοῦ ἔργου δόμενος τοῦ Θεοῦ, ὕμνων αὐτὸν, εὐχαριστῶν αὐτῷ καὶ ποιούμενος αὐστηρὰν ἐξέτασιν τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ.

» Παρουσιάσθη πάντοτε ενώπιον αὐτοῦ φέρων βρά-
βδον εἰς τὴν ὄσφυν, οὐχὶ ὅπως δείρω αὐτόν, καθόσον
τὸ σωφρονιστικὸν τοῦτο μέσον τρεῖς μόνον μετεχειρί-
σθη, ἀλλὰ διότι ἔκρινε ὠφέλιμον νὰ ἐμπνέω αὐτῷ
διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν σωτήριον φόβον τῆς τιμωρίας.
Ἐν γένει, ὡσάκις περιεπίπτεν εἰς σφάλμα τι, ἐσω-
φρόνιζον αὐτὸν δι' ἀπλοῦ βλέμματος, διὰ καταλλάτλου
ἐπιπλήξεως καὶ ἐνίοτε διὰ πρακτικῷ μαθήματος.»

Τίνα ἦσαν τὰ πρακτικὰ ταῦτα μαθήματα! Τοῦτο
ἀφηγεῖται αὐτὸς ὁ κ. Βρέβ διὰ τῶν ἐπομένων.

«Μίαν ἡμέραν ὁ Γάστων ἐν τῇ τραπέζῃ εἶπεν
ὕβριστικὸν λόγον πρὸς τινα τῶν ὑπηρετούντων αὐτῷ
εὐγενῶν. Ὁ κ. Βρέβ οὐδεμίαν ἐποίησατο αὐτῷ ἐπι-
πλήξιν ἀλλὰ τὸ ἔσπερας κατὰ τὸ δεῖπνον ἐβάνησαν
εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τὰ παραμαγειροπαῖδα. Ὁ
Γάστων ἐξεπλάγη. «Τοιοῦτοι μόνον ἄνθρωποι σοὶ πρέ-
πει πλέον νὰ σὲ ὑπηρετῶσιν, ἀπήντησε ψυχρῶς ὁ κ.
Βρέβ, ἀφοῦ δὲν γνωρίζεις νὰ μεταχειρίζηται τοὺς εὐ-
γενεῖς ὡς εὐγενεῖς.»

Ἡ γενικὴ καὶ λεπτομερὴς διοργάνωσις τῆς ἀγω-
γῆς τοῦ βασιλόπαιδος ἀνταπεκρίνετο εἰς τὰς ἀρχὰς
ταύτας.

Ὁ κ. Βρέβ τριπλοῦν ἐπεδίωκε σκοπὸν τὴν διὰ τῶν
βιβλίων, τὴν διὰ τῶν ἀνθρώπων, τὴν διὰ τῶν πραγ-
μάτων παιδευσίν.

Βιβλιοθήκη συγκειμένη ἐκ πάντων τῶν ἀριστοτε-
ρημάτων τῶν διαφόρων γλωσσῶν ἦτο τὸ πρώτι-
στον κόσμημα τοῦ δωματίου τοῦ κ. Βρέβ, ὅπερ ἐχρη-
σίμειε διὰ τὸν Γάστωνα ὡς αἰθουσα μελέτης. Ἐπι-
τῶν τοίχων ἦσαν ἀνηρτημένοι γεωγραφικὸι χάρται, ἐι-
κόνας διασίμων ἀνδρῶν, πινακοῦνται παριστωσάτι-
τάς τῶν μεγίστων πράξεων τοῦ παρελθόντος. Πρὸς τὴν
τῶν βιβλίων ἀνταπεκρίνετο ἡ τῶν διδασκάλων ἐκ-
λογία.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ κ. Βρέβ (ὁμιλεῖ ὁ ἀββᾶς Ἄρτινι,
κατὰ τὸν αὐτόγραφον λόγον αὐτοῦ τοῦ κ. Βρέβ) ἐγι-
νωσκε τὸν βασιλόπαιδα ἔχοντα πνεῦμα γοργόν καὶ
ἐνεργόν καὶ εὐχριστούμενον ἐκ τῆς μετὰ τῶν ἐπι-
δεξίων ἀνδρῶν συνδιαλέξεως περὶ παντὸς ἀντικειμένου,
ἰδιαζόντως ἐπρονόησε νὰ προμηθεύσῃ αὐτῷ ἄνδρας
δυναμένους νὰ ἰκανοποιήσωσι τὴν ἀξιεπαινον ταύτην
περιεργίαν καὶ πληρώσωσι αὐτῇ συνάμα ἀντικειμένων
ἀγαθῶν καὶ ἀξίων μεγάλου βασιλόπαιδος.

Ἦρξατο διὰ τοῦ καθήκοντος συνήθους ἐφημερίου,
δι' ὅπερ προσεκάλετο τὸν κ. Παττάρ, εὐγενῆ νέον ἐκ
Πικαρδίας, σοφώτατον καὶ ἔχοντα ψυχρογυμνωτάτον
διαλεκτικόν, ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ τρέφοντα ἄριστα περὶ
θρησκείας αἰσθήματα. «Ἄμα τοῦ βασιλόπαιδος ἐγειρο-

μένου, ὁ κ. Παττάρ ἤρχετο τῆς συνδιαλέξεως κατὰ
τὴν παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν. Πολλάκις κατέληγε
τὸν λόγον εἰς ἠθικὸν τι συμπέρασμα ἐκ τῆς Ἀγίας
Γραφῆς λαμβανόμενον ἢ εἰς σπουδαῖόν τι βιβλίον μετὰ
τοιούτης δὲ πάντοτε δεξιότητος, ὥστε οὐδέποτε ὄχλη-
ρὸς καθίστατο.

Ὁ κ. Βρέβ ἐξελεξε συγχρόνως τέσσαρας συνήθεις
εὐγενεῖς, ὅπως διακίνοισι πάντοτε παρὰ τοῦ βασιλό-
παιδι, τοὺς κυρίους Μασῶ, Πουζιῆ, Γεδούν καὶ Πλεσσί.

Ὁ πρῶτος ἦτο ἐκ Παρισίων, εἰδικώτατος ἐν πάσῃ
ἐπιστήμῃ καὶ ἰδίᾳ περὶ τὴν γεωγραφίαν καὶ τὰ μα-
θηματικὰ, ὧν εὐστογον καὶ καταάλληλον χρῆσιν
ἐποιεῖτο. Ἐν συντόμῳ ἦν ἀνὴρ σοφώτατος καὶ πο-
λιτικώτατος.

Ὁ κ. Πουζιῆ Δακρυνοῦς δὲν εἶχε μὲν ὡς ἐκεῖνος
τὴν αὐτὴν διανοητικὴν δύναμιν, ἀλλ' ἦτο νοτήμων,
λίαν ἐχέμυθος καὶ ἐπιφυλακτικώτατος.

Ὁ Γεδούν ἦν ἐξόχου πνεύματος καὶ εἶχε μεγίστην
γνώσιν τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων. Ὁ τρόπος αὐτοῦ
τοῦ ἐνεργεῖν καὶ συνδιαλέγεσθαι ἦν πάντοτε χαρίεις,
συνεμορφουτο δὲ πρὸς τὴν εὐχαρίστησιν ἐκείνων μεθ'
ὧν συνδιελέγετο.

Ὁ κ. Πλεσσί εἶχε φαιδρότατον ἦθος, μυρίους
ἔχων ν' ἀφηγηθῆ μύθους καὶ διορῶν εὐστόχως ἐκεῖνο
περὶ οὗ ἤθελε γίνεαι λόγος· ἀλλὰ μεθ' ὅλα ταῦτα ὁ
λόγος αὐτοῦ οὐδὲν εἶχε τὸ χαιμερπές, οὔτε τὸ κακὸν
παράδειγμα.

Πάντες μετέβηκινον ἀκριβῶς τὴν τεταγμένην
αὐτῶν ὥραν, καὶ γινώσκοντες ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν
ἠρέσκοντο ἐκ τῆς συνδιαλέξεως αὐτῶν, μεγίστην
ἠσθάνοντο εὐχαρίστησιν βλέποντες αὐτὸν προκόποντα
καθ' ἑκάστην καὶ εὐστόχως ὁμιλοῦντα περὶ πάντων
ἐν ἧ εὐρίσκειτο ἡλικία.

Ὁ κ. Βρέβ μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν σεμνο-
πρεπείας διεδραματίσειεν ἄριστα τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν
τῷ κόσμῳ τούτῳ. Τὸ ἐπόμενον γεγονός ἀποδείκνυσι
πῶς ἐνόει τὸ ἔργον αὐτοῦ.

Ἡμέραν τινα κατὰ τὴν εἰς τὴν Νορμανδίαν γε-
νομένην περιοδείαν μετὰ τῆς βασιλικῆς συνοδείας ὁ τε
διδάσκαλος καὶ ὁ μαθητὴς διέρχοντο χωρίον, ἐπου
εἶδον πολλοὺς κατοίκους βρακενδύτους, ἐπιθανατίους
τὴν ὄψιν καὶ πολλὰς οἰκίας ἡρειπωμένας. Τὸ παι-
δίον εὐθέρει τὸ θλιβερόν τοῦτο θέαμα ἐν σιγῇ.

— Διὰτί δὲν μ' ἐρωτᾷς τὴν αἰτίαν τοσοῦτων συμ-
φορῶν; τῷ εἶπεν ὁ κ. Βρέβ. Μὴ σοὶ φαίνεται δίκαιον
ἵνα κάτοικοι τοῦ βασιλείου τῆς Γαλλίας εὐρίσκωνται
εἰς τοιαύτην κατάστασιν;

— Ὅχι, βεβαίως! Ὑπέλαβε ζωηρῶς τὸ παιδίον·

ἀλλὰ πῶς ἀνέχεται τοῦτο ὁ βασιλεὺς, ὁ ἀδελφός μου;

— Ὁρείλεις νὰ κρίνης, εἶπεν ὁ κ. Βρέβ, ὅτι σῶμα
κεκαλυμμένον ὑπὸ βδέλλων ταχέως στερεεῖται τοῦ αἵ-
ματος αὐτοῦ καὶ ξηρὰ μόνον μένει σάρξ, κεκολλημένη
ἐπὶ τῶν ὀστέων. Ἐλοιπὸν, ἡ κατάστασις τῶν πτω-
χῶν τούτων καὶ ταλαιπώρων κατοίκων εἶναι ὅμοια.

— Καὶ τίνας λοιπὸν εἶναι αἱ κατατρώγουσαι αὐ-
τοὺς βδέλλαι;

— Οἱ ἄνδρες τοῦ πολέμου, οἵτινες, διεσπαρμένοι
κατὰ στίφη καθ' ἅπαν τὸ βασίλειον, ἐνσπείρουσιν εἰς
αὐτοὺς μετὰ τῆς ἐκδικαιτήσεως καὶ τῶν βιαιοτήτων
αὐτῶν τὴν μεγίστην πᾶσῶν τῶν μαρτίων, τὸν ἐμ-
φύλιον δηλονότι πόλεμον. Ἴδου τί στερεῖ τοὺς κατόι-
κους τούτους τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν, ἴδου τί ἀναγκάζει
αὐτοὺς νὰ πλανῶνται ἀγροδαίτοι, ζῶντες ἐκ γόρτων
ὡς τὰ ἄγρια ζῶα. Ἐ! τίνας εἶναι οἱ πρώτιστοι αὐ-
τουργοὶ τῶν ἐμφυλίων τούτων πολέμων; Ἄνδρες με-
γάλοι ὡς ἐκ τῆς γεννήσεως, μεγιστάνες, ὡς σὺ,
οἵτινες ὑπὸ τὴν πρόφασιν τοῦ δημοσίου συμφέροντος
ἀνατρέπουσιν ἅπασαν τὴν μοναρχίαν, καὶ βιάζουσι
τὸν βασιλέα, ὑπ' αὐτῶν προδιδόμενον, νὰ καταπατῆ
τὸν λαόν, ὅπως διατηρῆ πολειμιστὰς ἵνα ἀμύνηται
κατὰ τῶν ἐγκληματικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἀλλὰ θὰ σοὶ
δώσω νὰ ἀναγνώσῃς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν, ἐν
ἧ θὰ ἴδῃς τὸν ἐπονειδίστον βίον καὶ τὸ ἀθλίον τέλος
πάντων τῶν μεγάλων ἐκείνων, ὅσοι ὑπῆρέτησαν τοὺς
βασιλεῖς.

Τὸ παιδίον ἀπεκρίνατο.

— Οὗτοι θὰ συμπεριφέροντο κάλλιον, εἰὰν εἶχον τὰ
παράδειγματα, ἅπερ ἐγὼ ἔχω παρὰ τῶν ὀφθαλμῶν μου.

Μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ συγκίνησις τοῦ κ. Βρέβ εἰς
τὴν ἀπάντησιν ταύτην. Αἱ λέξεις, ὁ τόνος, τὸ βλέμ-
μα τοῦ παιδίου, πάντα ἐφαίνοντο αὐτῷ παραδόξα,
συγκινητικὰ, καὶ μὴ δυναθῆναι νὰ κρατηθῆ, εἶπε.

— Καθ' ὃν τρόπον, τέκνον μου, εἶπες τὴν φράσιν
οἱ θὰ συμπεριφέρωντο κάλλιον, μοὶ ἐφάνη
ὅτι ὑπῆντιτεσο τελευταῖόν τι γεγονός καὶ πρόσωπα
γνωστά. Εἰς ποῖον ἀνεφέρετο ἡ λέξις: οὗτοι; Εἶχες
ὕπ' ὄψιν τινα;

— Δύο ἀπεκρίνατο τὸ μειράκιον.

— Καὶ τίνας;

— Τὸν στρατάρχην δ' Ἄνκρ, ὅστις ἀπέθανε τραγι-
κῶς, ὡς κακῶς πρὸς τὸν βασιλέα προσενεχθεῖς, καὶ
τὸν ἐξαδελφόν μου, τὸν πρίγκηπα Κονδῆ, φυλακι-
σθέντα ἐν Βασιλίᾳ καὶ Βενζένῃ ἕνεκα ἀνταρσίας.

Ἡ κατὰ τοῦ Κονδῆ ἐπιφροσύνη αὐτῆ μομφῆ κα-
τεγοιτήσευε τὸν κ. Βρέβ, ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ στρα-
τάρχου δ' Ἄνκρ περιήγαγεν αὐτόν εἰς ἀμηχανίαν, διότι

αὐτὸς οὗτος ὁ στρατάρχης ἐποθετήσεν αὐτὸν πλη-
σίον τοῦ Γάστωνος, ἐκ τῆς ἀμηχανίας δὲ ταύτης
ἀπηλλάγη διὰ τῆς ἐπομένης εὐστόχου ἀπαντήσεως.

— Ἡ γέννησις σου διαφέρει πολὺ τοῦ στρατάρχου,
ὥστε τὸ παράδειγμα αὐτοῦ ν' ἀποβλέπη σέ: ἀλλ' ἔχεις
δίκαιον ἐπωφελοῦμενος πᾶν ὄτι συμβαίνει εἰς τοὺς
εἰς αἵματος πρίγκηπας διὰ τὴν διαγωγὴν αὐτῶν.

— Οὔτω θὰ πράξῃ, ὑπέλαβε τὸ μειράκιον.

— Λοιπὸν, εἰὰν τὸ θέλησ, θὰ σὲ διδάξῃ τρόπον
ὅπως προσυλαττηθῇ ἀπὸ τοῦ παραδείγματος αὐτῶν
καὶ ζῆς πάντοτε εὐδαίμων.

— Τίς οὗτος ὁ τρόπος;

— Ἡ θέσις σου εἶναι πλήρης κινδύνων. Ἄμα ὡς
φθάσῃς εἰς τὴν ἡλικίαν τοῦ φέρειν ὄπλα, θὰ ἀποβῆς
ὁ σκοπὸς ὅλων τῶν δυσαρσεκειῶν καὶ τῶν φιλοδοξιῶν·
δὲν θὰ εὐρῆς, ἀλλ' ἢ μόνον ἄνδρας, οἵτινες ὑπὸ τὸ
πρόσχημα τῶν μεγάλων σου προσόντων θὰ ζητῶσιν,
ὅπως σὲ ὠθῶσιν εἰς ἐπιχειρήσεις ἐγκληματικάς. Τὸν
πρῶτον ὅστις θελεῖ σὲ συστήσει νὰ λάβῃς μέρος κατὰ
τῆς ὑπηρεσίας τοῦ βασιλείου ὑποϊανθίποτε πρόφασιν,
πάρκτα ὀδήγησον πρὸς τὴν Α. Μεγαλειότητα καὶ
ἐπανάλαβε ὑψηλοφώνως ἐνώπιον αὐτῆς τοὺς λόγους
δι' ὧν ἐτόλμα νὰ σὲ πείσῃ. Οὗτω πράττων θὰ προ-
λάβῃς ἐκ τῶν προτέρων πάσας τὰς ὑπονοίας, ἅς ὁ
βασιλεὺς ἠδύνατο νὰ συλλάβῃ περὶ σοῦ. Θὰ ἦσαι
ἀπηλλαγμένος οὔτω τῶν τετραστάτων τῶν μοχθηρῶν
καὶ θὰ προσελκύσῃς τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν συμπάθειαν
τῶν ἀγαθῶν, οἵτινες μόνον τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν
δόξαν σου θὰ πῶθωσι.

Βεβαίως οἱ λόγοι οὗτοι ἐξανεγθῆντες ὑπὸ τοῦ ἀββᾶ
Ἄρτινι, ὡς γράφει ὁ κ. Βρέβ, ἀπαρτίζουσι θαυμασίον
πρόγραμμα παιδείσεως. Οὐδὲν δυσχερέστερον τῆς ἀ-
νατροφῆς τοῦ ἀδελφοῦ βασιλέως, καὶ μάλιστα βασι-
λέως παιδὸς ἐπὶ αὐτοῦ ἢ μὴ ἔχοντος τέκνα. Δέον νὰ
παρασκευάσῃ τις συγχρόνως τὸν μαθητὴν αὐτοῦ, ὅ-
πως ἦται ἠγεμὸν καὶ μὴ ἦται συνάμα τοιοῦτος,
νὰ δώσῃ αὐτῷ ἅπασαν τὴν ποιικίαν τῶν γνώσεων,
ἅπαντα τὸν ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ἀγαθῶ ζῆλον, πάσας
τὰς γενναίας φιλοδοξίας, πάσας τὰς εὐγενεῖς ὑπερη-
φανίας, ὅσαι εἶναι ἀξίαι τῆς πρώτης τάξεως, καὶ νὰ
ἐμπνέωσιν αὐτῷ συγχρόνως τὴν μετριοπάθειαν, τὴν
φρόνησιν, τὴν ὑπομονὴν, αἵτινες ἀρμόζουσι τῷ δευ-
τέρῳ.

Ὁ κ. Βρέβ διηγεκῶς εἰς τὸν διπλοῦν τοῦτον ἀπέ-
θλεπε σκοπὸν καὶ ἐπέτυχε κατὰ τοσοῦτο ὥστε ἐντός
τριετίας τὸ πνεῦμα τοῦ Γάστωνος, ἡ παιδεία αὐ-
τοῦ, τὸ ἐπαγωγὸν τῶν ἀπαντήσεων, τὸ διὰ πάσας
τὰς ὑψηλὰς γνώσεις διάφορον καὶ ἡ τοῦ χαρακτηῖρος

λεπτότης εφείλκυσε τὸν θαυμασμὸν πάντων τῶν προσπελαζόντων αὐτῷ. Οὐδέποτε ὑπῆρξε κατὰ τὰς παραδόσεις βασιλόπαις ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ ἐπὶ ὃν τοσαῦτα ἤλπισαν.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ, τὴν 23 ἀπριλίου 1618, περὶ τὴν ἐβδόμην ὥραν, κλητῆρ τοῦ συμβουλίου ἀγγέλλει τῷ κ. Βρέθ, ἐκ μέρους τοῦ γραμματέως Σιλερὺ νὰ μεταβῆ παρ' αὐτῷ τὴν 9 ὥραν, ὅπως συσκεφθῶσι περὶ πράγματος ἐνδιαφέροντος τὴν βασιλικὴν ὑπηρεσίαν. (Ἀκολουθεῖ).

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ. — Γράφουσιν ἐκ Τασκένδης ὅτι ἐπ' ἐσχάτων ἀνεκαλύφθησαν ἀργυρᾶ νομίσματα λίαν περίεργα. Ταῦτα ἔχοντα σχῆμα ἡμίσεος περίπου βουβλίου, φέρουσιν ἐπιγραφὴν ἐν ἀραβικῇ γλώσσῃ, ἐπὶ τοῦ ἐνὸς αὐτῶν μέρους ἔχοντα ῥήτραν τοῦ Κορανίου, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου τὰ ὀνόματα τῶν ὀπαδῶν τοῦ Μωάμεθ, τοῦ Ὁσμάν, τοῦ Ἀβουβέκρ, τοῦ Ἀλῆ καὶ τοῦ Ὁμερ. Οἱ Σάρται τῆς Τασκένδης ἀνάγουσι τὰ νομίσματα ταῦτα εἰς τὸ ἔτος 1092. Τὰ εὐρήματα ταῦτα, ἐγένετο ὑπὸ τὰς ἐξῆς περιστάσεις. Ὁ Σάρτης Βαχρῶμας Χότζας εἶχεν εὐρεῖ παρὰ τὸ Παρκέδ, ἐπὶ τῶν δημοτικῶν γαιῶν, ὀλόκληρον συλλογὴν ἀρχαίων νομισμάτων. Κατ' ἀρχὰς ἐπώλει ταύτας ἀνὰ μίαν, ἐπιχειρήσας δὲ ἀκολουθῶς ἀνασκαφὰς μεγάλας ἐν τῷ ὄρει, ἀνεκάλυψεν ἰκανὴν ποσότητα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Βλέπων ὁμως τὸ ἀδύνατον τοῦ νὰ λάβῃ μόνος ὅλην τὴν ποσότητα ταύτην ἐζήτησε τὴν βοήθειαν δύο ἐκ τῶν συντρόφων αὐτοῦ, μεθ' ὧν διενεμήθη τὴν λείαν. Μετὰ τινὰς ἡμέρας, ἐκ φόβου μὴ κατακηνηθῶσιν, ἐφάνερωσαν τὴν ὑπαρξίν τοῦ θησαυροῦ, καὶ προσέτειναν εἰς πάντας τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου νὰ λάβωσιν ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ μερίδα, ἐπὶ τῷ ὄρει τοῦ νὰ τηρήσωσι τὸ πρᾶγμα μυστικόν. Ἀλλὰ τοῦ μυστηρίου γνωσθέντος, ἀνάκρισις ἀμέσως διετάχθη.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

ΠΡΑΞΙΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ. — Ὁ Σμιθ ἔζη μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ οὐχὶ τοσοῦτον ἐν ὁμοφωνίᾳ, ἡγνόει δὲ τὸ μέτρον ὅπερ μεταχειριζόμενος ἠδύνατο νὰ ἀπαλλαγῇ. Εἷς τῶν φίλων αὐτοῦ, κτίστης τὸ ἐπάγγελμα, ἀπήλλαξεν αὐτὸν τῶν σκέψεων, προσφέρων ἑαυτὸν ὡς ἀγοραστὴν τῆς γυναικός. Ἡ πρότασις αὕτη ἤρρεσε τῷ Σμιθ, ὅστις ἐζήτησε δέκα λίρας στερλίνας ἕνα παρα-

χωρήσῃ πάντα αὐτοῦ τὰ δικαιώματα εἰς τὸν ἀγαθὸν φίλου του, τὸν πάνυ προθύμως συναινέσαντα νὰ ἐλευθερώσῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐφιάλτου αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ ἐργάτης ἔκρινε τὸ ἀντίτιμον τῆς ἀγορᾶς λίαν ὑπερβολικόν, ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ ἐμπορεύματος. Τότε οἱ δύο φίλοι ἀποφασίζουσι νὰ ἀναθέσωσι τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἀπόφασιν γείτονος καπηλίου, ὅστις συνεβούλευσε τὸν Σμιθ νὰ συμβιβασθῇ, καὶ τὸ ἐμπόρευμα συνωμολογήθη μεταξύ δύο ποτηρίων βούμης, ἀξίας 25 φράγκων.

ΜΕΘΥΣΟΙ. — Περὶ τούτων ὑπάρχουσι ἀρκούντως περίεργοι στατιστικαὶ λεπτομέρειαι ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ. Ἐξ ἐκθέσεως, διανεμηθείσης εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων καὶ συνταχθείσης ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ἐκθέσεων τῆς ἀτυνομίας, προκύπτει ὅτι ἡ μέθη εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη ἐν τῇ βορείῳ ἢ ἐν τῇ νοτίῳ Ἀγγλίᾳ, ἐν ἣ ὑπάρχουσι πλείονα καπηλεῖα. Ἐν αὐτῇ καὶ ἐν τῇ νοτιοδυτικῇ Ἀγγλίᾳ ἡ μέθη ἀναλογεῖ πρὸς 15—23 τοὺς ἑκατὸν τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ, ἂν ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν μόνον αἱ πόλεις, 44 τοὺς ἑκατὸν. Ἐν δὲ τῇ βορείῳ ἡ ἀναλογία εἶναι ὡς 72 τοὺς ἑκατὸν καὶ ἐν τοῖς πόλεσι μόνον 150. Ὁ δυσανάλογος οὗτος ἀριθμὸς ἐξηγεῖται ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ μέθυσοι, ὡς καὶ οἱ ἐν τῷ θεάτρῳ παριστωνῶντες, ἐπιφαίνονται πλεον ἢ ἅπασι ἐν τῇ σκηνῇ.

Ἀφ' ἑτέρου κατὰ ἀγγλικὸν φύλλον δεικνύον τὴν πρόδον τῆς μέθης ἐν Γερμανίᾳ, λέγει ὅτι ἐν Ὁσναβούργῃ μόνῃ ἡ κατανάλωσις πνευματωδῶν ποτῶν, ἧτις ἀνῆρχετο τῷ 1872 ἐν στρογγύλῳ ἀριθμῷ εἰς 287,000 λίτρας, συνεποσώθη τῷ 1873 εἰς 343, χιλ. τῷ 1874 εἰς 384,000 τῷ 1875 εἰς 474, χιλ. καὶ τῷ 1876 εἰς 481 ἦτοι 16 λίτρας κατὰ μέσον ὄρον ἐφ' ἑκάστου κατοίκου

ΜΕΤΑΣΑ. — Ἡ παραγωγὴ μεταξῆς ἤρξατο ἐπιδιωκομένη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1876 ἐν τῇ πολιτείᾳ τῆς Ἀλάσκας. Διατί, λέγουσιν οἱ Ἀμερικανοὶ, τὰ 6 ἑκατ. δολλάρια, τὰ ὅποια δίδομεν εἰς τὴν εἰσαγομένην μεταξάν, νὰ μὴ τὰ ὠφελῆται ὁ τόπος; Κατάλληλος γῆ πρὸς φύτευσιν μωρεῶν ἀγοράζεται ἀντὶ 4—20 δολλαρίων τὸ ἄκρον (2 ¹/₃ στρέμματα), καὶ ἀγροὶ μέχρις εἴκοσιν ἄκρων ἢ καὶ ὀλιγώτερον δύνανται νὰ δίδωσιν ἐργασίαν καὶ διατήρησιν εἰς ὀλόκληρον οἰκογένειαν.

Ὁ ὑπεύθυνος Ε. ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

ΤΥΠΟΙΣ ΒΟΥΤΥΡΑ ΚΑΙ Σ/ΑΣ.